

Ministerul Educației și Cercetării
Proiectul pentru Învățământul Rural

PEDAGOGIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
PRIMAR ȘI PREȘCOLAR

Educația plastică și didactica educației
plastice în învățământul primar și
preșcolar

Maria CRISTEA

2007

Cuprins

Programa de studiu	iv
Introducere	vii
1. Unitatea de învățare nr.1: Elemente de limbaj plastic	1
1.1. Obiectivele unității de învățare	1
1.2. Punctul plastic	2
1.3. Test de autoevaluare	4
1.4. Linia	5
1.5. Test de autoevaluare	7
1.6. Forma	8
1.7. Test de autoevaluare	9
1.8. Pata de culoare	10
1.9. Lucrare de verificare – criteriile de evaluare	12
Bibliografie	13
2. Unitatea de învățare nr. 2: Culoarea	14
2.1. Obiectivele unității de învățare	14
2.2. Culorile spectrale și pigmentare	15
2.3. Test de autoevaluare	18
2.4. Nonculorile	19
2.5. Amestecul fizic al culorilor și nonculorilor	20
2.6. Test de autoevaluare	22
2.7. Contraste cromatice	23
2.8. Test de autoevaluare	27
Bibliografie	30
3. Unitatea de învățare nr. 3: Compoziția	31
3.1. Obiectivele unității de învățare	31
3.2. Compoziția plastică	32
3.3. Compoziția decorative	34
3.4. Test de autoevaluare	35
3.5. Lucrare de verificare – criteriile de evaluare	37
3.6. Lucrări din creația plastică	39
Bibliografie	42

4. Unitatea de învățare nr. 4: Metode didactice și mijloace de învățământ utilizate în predarea educației plastice	43
4.1. Obiectivele unității de învățare	43
4.2. Prezentare generală.....	44
4.3. Metode didactice	46
4.4. Test de autoevaluare	49
4.5. Mijloace de învățământ	52
4.6. Test de autoevaluare	55
Bibliografie	56
5. Unitatea de învățare nr. 5: Creativitatea la preșcolari	57
5.1. Obiectivele unității de învățare	57
5.2. Creativitatea	58
5.3. Imaginația	60
5.4. Test de autoevaluare	61
5.5. Tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice.....	62
Bibliografie	63
6. Unitatea de învățare nr. 6: Evaluarea	64
6.1. Obiectivele unității de învățare	64
6.2. Particularități ale evaluării	65
6.3. Evaluarea inițială.....	65
6.4. Evaluarea cumulative (sumativă)	66
6.5. Evaluarea continua (formative)	66
6.6. Test de autoevaluare	68
6.7. Criterii și itemi de evaluare.....	69
6.8. Lucrare de verificare – criterii de evaluare	72
Bibliografie	74

7. Unitatea de învățare nr. 7: Documentele curriculare	75
7.1. Obiectivele unității de învățare.....	75
7.2. Programele școlare	76
7.3. Planificarea calendaristică	76
7.4. Proiectarea unităților de învățare.....	78
7.5. Test de autoevaluare	81
7.6. Proiectul de lecție	82
7.7. Lucrare de verificare – criterii de evaluare.....	87
Bibliografie.....	87
8. Răspunsuri la testele de autoevaluare	88
Bibliografie generală	91

PROGRAMA DE STUDIU I D

Autor – Prof. Maria Cristea

Modulul: Educația plastică și didactica educației plastice în învățământul primar și preșcolar

I. Notă de prezentare

Acest curs se adresează studenților, ca viitori învățători și educatoare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda și educație plastică.

Programa propune o îmbinare între conținuturile specifice disciplinei, metodică predării și cunoașterea documentelor curriculare. De asemenea pune la dispoziția viitorilor învățători, un cadru flexibil de organizare a activității didactice, a integrării conținuturilor în raport cu particularitățile de vârstă ale școlărilor și preșcolărilor.

Formarea competențelor generale și specifice presupune însușirea terminologiei de specialitate, înțelegerea ei, aprecierea autenticului din arta plastică și creația populară, precum și utilizarea unor metode didactice specifice în activitatea de predare, prin care să se dezvolte creativitatea.

Cunoașterea modului în care se elaborează documentele curriculare face ca învățătorul și educatoarea să aibă o imagine de ansamblu bine conturată asupra întregului proces didactic.

Competențele pe care trebuie să le demonstreze studenții sunt în concordanță cu tematica propusă în această programă și cu programele școlare actuale.

Educația plastică, prin natura ei definită de creativitate, poate să aibă demersuri didactice personalizate ce dau posibilitatea cadrului didactic de a lua decizii asupra modalităților pe care le consideră optime în dezvoltarea unui învățământ modern.

Prin testele de autoevaluare și lucrările de evaluare, studenții au posibilitatea de a realiza portofolii care îi va ajuta în activitatea didactică cu școlarii și preșcolarii.

II. Competențe

- Familiarizarea studenților cu elementele limbajului plastic;
- Însușirea unei terminologii specifice domeniului plastic;
- Utilizarea elementelor de limbaj plastic în scopul obținerii unor compoziții plastice, unitare și expresive;
- Identificarea caracteristicilor desenului infantil;
- Analizarea unor lucrări de artă după o schemă dată;
- Receptarea într-o manieră personală a mesajului dintr-o lucrare de artă;
- Dezvoltarea capacității de a înțelege și a aprecia frumosul din artă;
- Dezvoltarea capacității de a construi un demers didactic cu o anumită temă plastică prin care să se stimuleze comportamentul creativ al școlărilor și preșcolărilor;
- Conștientizarea rolului pe care îl are educația plastică predata în școală și grădiniță,
- în modelarea personalității școlărilor și preșcolărilor.

III. Conținutul tematic

1. Obiectivele generale ale educației plastice;
2. Elementele limbajului plastic;
 - 2.1 Punctul plastic
 - 2.2 Linia
 - 2.3 Forma
 - 2.4 Pata de culoare
3. Culoarea
 - 3.1 Culori spectrale și pigmentare
 - 3.2 Nonculori
 - 3.3 Amestecul fizic al culorilor și nonculorilor
 - 3.4 Contraste cromatice
4. Compoziția
 - 4.1 Compoziția plastica
 - 4.2 Compoziția decorative
5. Metode didactice și mijloace de învățământ
6. Evaluarea
 - 6.1 Tipuri de evaluare
 - 6.2 Criterii și itemi de evaluare
7. Documentele curriculare
 - 7.1 Programele școlare
 - 7.2 Planificarea calendaristica
 - 7.3 Proiectarea unităților de învățare
 - 7.4 Proiectul de lecție
8. Creativitatea la preșcolari
 - 8.1 Creativitatea
 - 8.2 Imaginatia
 - 8.3 Fazele evoluției desenului infantil
 - 8.4 Caracteristicile desenului infantil

IV. Metode și instrumente de evaluare

Evaluarea se va realiza prin lucrările de verificare propuse în acest curs(50%)si un colocviu(50%).Colocviul va consta în discuții libere pe diferite teme:

- elementele de limbaj plastic;
- creativitatea la preșcolari;
- metode didactice și mijloace de învățământ;
- tipurile de evaluare;
- documentele curriculare;
- proiectarea didactica.

Studentii vor prezenta la colocviu și un portofoliu care va cuprinde 10 lucrări de desen și pictura pe format A4, pentru a demonstra minimum de abilități în ceea ce privește realizarea unor forme plastice sau a unor compoziții cu ajutorul elementelor de limbaj plastic .

Bibliografie selectivă

Curriculum Național. Programe școlare MEN/CNC, Ed. Cicero, București 1999
Descriptori de performanță pentru învățământul primar, SNEE/CNC, București, 2000
Ghid de evaluare și examinare SNEE, București, 2001
Ghid metodologic, MEC /CNC, București, 2001

Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de artă, Ed. Meridiane, București, 1988
Argintescu A.- Expresivitate, valoare și mesaj plastic, Ed. Meridiane, București, 1973
Barzea C. – Reforma învățământului, București, 1993
Cerghit I. – perfecționarea lecției în școală, E.D.P, București, 1995
Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, București 1995
Cerghit I. – Metode de învățământ, EDP, București, 1980
Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, București, 1979
Cristea M. – Ghid metodic de educație plastică, Ed. Petron, București, 1990
Demetrescu C. – Culoare, suflet și rețină, Ed. Meridiane, București, 1965
Itten I. – Artă culorii, Biblioteca Academiei române
Iucu R. – Instruirea școlară, Ed. Polirom, Iași, 2001
Golu M. – Culoare și comportament, Craiova 1974
Ionescu M. – Strategii de predare și învățare, Ed. Științifică, București 1992
Jinga I. – Învățarea eficientă, Ed. Alidin, București 1999
Manolescu M. – Evaluare școlară, București 2002
Mihăilescu D. – Limbajul culorilor și formelor, Ed. Științifică, București, 1980
Neacșu I. – Instruire și învățare – Ed. Științifică, București, 1990
Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactică, București 1977
Potolea D. – Structuri, strategii, performante în învățământ, Ed. Academiei, București, 1981
Pleșu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, București 1977
Preda V. – Abordarea obiectivelor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, București 2000
Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învățământul primar, București 1999
Șchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., București, 1983
Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, București 1962
Vaideanu G. – Cultura estetică în școală, EDP, București 1967

Dicționare

Dicționar de artă, Ed. Meridiane, București, 1995
Dicționar de artă, Ed. Sigma, București 1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest curs.

INTRODUCERE

Arta este modalitatea prin care se realizează relația estetică dintre om și realitate ea îndeplinind funcția de cunoaștere și de comunicare.

Parcurgând acest modul, veți descoperi ca arta plastică are menirea de a trezi potențele creatoare în fiecare dintre noi. Veți înțelege, de asemenea, ca realizând o imagine artistică, te reprezintă pe tine, modul tău de a vedea și simți lumea.

Ca educator de artă, ai posibilitatea de a-i determina pe școlari și preșcolari să exprime cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, trăiri și sentimente proprii.

Educația artistică plastică este o componentă a educației estetice, care constă în formarea aptitudinii de a percepe, judeca, și crea frumosul în artă și prin artă.

O judecată estetică obiectivă în fața operei de artă presupune cunoașterea conținuturilor teoretice ale disciplinei și metodică predării ei de către învățători și educatoare. Aceștia trebuie să faciliteze dezvoltarea gândirii creatoare, a sensibilității și gustului estetic. Contactul cu opera de artă nu poate fi imediat, ci mediat, mijlocit treptat de către învățător și educatoare.

Acest modul are două segmente: problematica teoretică a disciplinei și probleme metodice de predare specifică disciplinei educație plastică.

Ilustrarea primei părți în care unitățile de învățare se referă la temele plastice prevăzute de programe a fost necesară deoarece disciplina aparține domeniului vizual.

Prin raportare la unitățile de învățare, competențele urmărite sunt:

- familiarizarea cu elementele limbajului plastic;
- însușirea grupelor de culori;
- recunoașterea modalităților de organizare compozițională;
- analiza unei imagini de artă;
- utilizarea corectă a metodelor didactice;
- cunoașterea caracteristicilor desenului preșcolarilor;
- cunoașterea tipurilor de evaluare;
- elaborarea diferitelor tipuri de itemi;
- întocmirea corectă a documentelor curriculare;
- elaborarea proiectului didactic.

Conținuturile fiecărei unități de învățare au fost structurate pe teme plastice elaborate într-o terminologie de specialitate accesibilă, au fost explicate și exemplificate cu lucrări ale elevilor și lucrări din patrimoniu artistic.

Testele de autoevaluare și lucrările de evaluare conțin cerințe care ajută la consolidarea problematicii plastice. Analiza imaginilor de artă se impune deoarece prin acest exercițiu se fixează noțiunile parcurse în modul, îi ajută pe studenți la descifrarea imaginii de artă și asigură acestui curs o valoare practică.

Lucrările de verificare de tipul “analiza imaginii artistice” sub forma unui eseu solicită studenților raportarea noțiunilor teoretice însușite la descifrarea înțelesurilor unei opere de artă într-o manieră personală.

Lucrările de verificare se găsesc la sfârșitul unităților de învățare (vezi pag. 19, 46, 84, 101) . Acestea se vor rezolva conform cerințelor și se vor transmite tutorelui pe suport de hârtie (coli de scris format A4). Pentru fiecare lucrare s-au elaborat criteriile de evaluare-notare.

Testele de autoevaluare au fost inserate frecvent în unitățile de învățare iar rezolvările se găsesc la sfârșitul modulului (p.102,103,104).

Evaluarea finală se va realiza din lucrările de verificare (pondere de 50%) și un colocviu (pondere de 50%).

Dacă studentul nu reușește să obțină punctajul stabilit pentru fiecare lucrare de verificare, se recomandă : studierea cu atenție a capitolelor indicate, parcurgerea selectivă a bibliografiei propuse și reanalizarea imaginilor artistice.

Atenție !

Opera de artă se dezvăluie în complexitatea și profunzimea ei doar celui ce a învățat să o înțeleagă, să o interpreteze și să-i descifreze mesajul.

Lucrare realizata de elev

Unitatea de învățare nr. 1:

ELEMENTE DE LIMBAJ PLASTIC

Cuprins

1.1. Obiectivele unității de învățare.....	1
1.2. Punctul plastic	2
1.3. Test de autoevaluare	4
1.4. Linia	5
1.5. Test de autoevaluare	7
1.6. Forma	8
1.7. Test de autoevaluare	9
1.8. Pata de culoare	10
1.9. Lucrare de verificare – criteriile de evaluare.....	12
Bibliografie.....	13

1.1. Obiectivele unității de învățare

La sfârșitul unității de învățare, studenții vor fi capabili:

- să recunoască elementele limbajului plastic în imagini artistice;
- să identifice diferite modalități prin care se pot obține expresivități plastice cu ajutorul elementelor de limbaj;
- să utilizeze în mod creativ elementele de limbaj plastic pentru a realiza compoziții cu diferite subiecte;
- să analizeze lucrări de artă plastică, identificând mesajul lor artistic

„Arta îl formează pe om, învățându-l să –și lărgescă orizontul... îl educă pentru a deveni o ființă cu adevărat umană” (Fischer, Ernest, Necesitatea artei , p.230)

1.2. Punctul plastic

Formele
punctului
plastic

Punctul plastic este o formă plană sau spațială ale cărei dimensiuni sunt reduse în raport cu suprafața sau spațial în care se află.

Să devină „plastic” punctul trebuie transfigurat pentru a putea transmite idei și sentimente. El se poate constitui în forme abstracte sau figurative.

Punctul plastic are diferite forme:

- pete obținute prin atingerea suprafeței cu un instrument de lucru, prin

stropire sau prin alte procedee;

- forme geometrice diverse (triunghi, cerc, pătrat)
- forme abstracte;
- forme inspirate din natură (frunze, flori, insecte etc.)

Rolul
punctului
plastic
într-o
compoziție

După scopul în care este utilizat punctul poate fi:

- cu rol de construcție (construiește forma, acoperă suprafața ca în arta neoimpresionistă)
- cu rol de expresie (exprimă, sugerează „flori pe câmp”, „stele pe cer”, „spectatori”, „fructe”, „flori” etc.)
- cu rol decorativ (decorează, ornamentează)

Putem spune că punctul plastic poate avea rol în sine ca semn plastic, rol secundar, subordonat unei forme (pointillism, mozaic, colaj etc.) și rolul de a înfrumuseța alături de alte elemente de limbaj, unele suprafețe decorative.

Într-o compoziție plastică, cu ajutorul punctului se pot obține unele efecte cu caracter expresiv determinate de mărime, culoare, poziție:

- puncte de mărimi diferite pot da impresia de spațiu (mare – aproape, mic - departe)
- puncte realizate în culori calde sau reci (cald – aproape, rece – departe)
- puncte realizate în culori deschise sau închise (deschis – ușor, închis – greu)

Efecte cu
caracter
expresiv:
● marime
● pozitie
● culoare

Joan Miro - Compoziție

Caracterul decorativ al punctului obținut prin aplicarea principiilor artei decorative

Punctul se poate integra suprafeței în mod armonios sau contrastant. Mărimea punctului este corelată implicit și cu efectul de distanță, efectul de sugerare a spațiului prin modificarea dimensiunilor: punctele mărite sugerează apropierea, iar cele micșorate depărtarea.

Efectul de spațialitate al punctelor poate fi mărit prin realizarea contrastului cald – rece. Pentru a obține acest efect se vor asocia puncte mici cu cromatica rece și cele mari cu cea caldă.

Efectul greu – ușor al punctelor are la bază legătura senzorială dintre: alb = deschis, sus, ușor și negru = închis, jos, greu.

Pentru obținerea unor efecte decorative, punctele se pot grupa în diferite poziții:

- șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu alternanță sau repetare de mărime sau culoare;
- șiruri de puncte cu aceeași mărime doar de culori diferite;
- șiruri de puncte în direcții diferite

Motivele decorative obținute prin repetare, alternanță, simetrie cu ajutorul punctului și a altor elemente geometrice sunt de mare efect în ornamentație.

Tema plastica „punctul”

Aplicații practice pentru elevi

- Acoperiți suprafețele unor forme cu ajutorul punctelor de diferite culori, nuanțe sau tonuri (frunze, flori, forme geometrice)

- Reprezentați cu ajutorul punctelor de mărimi și culori diferite frunzele sau florile din coroana unui pom, spectatorii din tribune, stelele de pe cer, covorul frunzelor de toamna etc.

- Realizați o compoziție în care să folosiți punctul cu rol decorativ, prin împărțirea suprafeței de lucru în forme geometrice, aplicând apoi puncte de culori diferite ordonate după relațiile mare – mic, aglomerat – aerat, cald – rece etc.

- Decorați un vas popular cu motive decorative obținute cu ajutorul punctului organizat după principiile artei decorative.

- Realizați un proiect pentru un covor popular decorând cu motive obținute prin alternanța de culoare și mărime.

- Confeționați un semn de carte din carton și decorați suprafața lui cu ornamente geometrice.

- Decorați cu motive populare obținute din linii și puncte o suprafață care să sugereze un covor popular.

1.3. Test de autoevaluare 1

Evidențiați următoarele aspecte ale punctului plastic:

- modalitățile de obținere a punctului plastic
- rolul punctului plastic într-o compoziție
- posibilitatea de obținere a unor efecte plastice într-o compoziție

Răspunsul va putea fi încadrat în spațiul rezervat în continuare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90.

1.4. Linia – element al limbajului plastic

Linia are potențialitatea de a sugera mișcare, formă, spațiu.

În artele plastice și decorative, linia constituie una dintre cele mai importante elemente ale limbajului plastic. Practic linia este creată prin deplasarea unui instrument (creion, pix, peniță, cărbune, pensulă) pe o suprafață. Structura, aspectul și grosimea liniilor sunt determinate de natura instrumentului care o creează.

După formă, aspect și lungime liniile pot fi: drepte, frânte, întrerupte, curbe, șerpuite, spiralate, scurte, lungi, în duc continuu, subțiri, groase, modulate.

După poziția pe o suprafață, liniile pot fi: orizontale, verticale, oblice.

După scopul în care sunt utilizate, liniile pot fi:

- cu rol de construcție (conturează sau acoperă creând forme și volume)
- cu rol de expresie, de semn plastic (sugerează elemente din natură, mișcare, exprimă o stare sufletească etc.)
- cu rol decorativ (creează motive decorative care ornamentează spațiile cu caracter decorativ) după principiile: alternanță, repetiție, simetrie.

Expresivități și semnificații

Liniile pot avea expresivități și semnificații:

- spațialitate, când sunt mai groase în primul plan;
- monotonie, când orizontalele se succed într-un ritm lent, odihnitor ;
- dezordine când sunt utilizate liniile oblice întretăiate și grupate diferit;
- entuziasm și exuberanță prin linii spiralate;
- mișcare și dinamism prin oblice și curbe ferme;
- moliciune prin curbe line;
- echilibru, măreție, monumentalitate prin verticale.

Patras Eugen, Dans

Rolul liniei
în arta
decorativă

Expresivitatea liniei este determinată de traiectorie, structura, lungime, grosime, poziție, valoare, culoare și ritm. Ea are un rol de sine stătător, poate fi subordonată suprafeței, poate contura o formă și poate crea un spațiu sugestiv încărcat de semnificații prin puterea ei de expresie.

Cu linii de diferite tipuri se pot obține motive care decorează suprafețele unor obiecte. Creatorii populari folosesc linia în decorarea ceramicii, țesăturilor, costumelor populare, lemnului, etc.

Gruparea și multiplicarea liniilor, alternarea de grosime, poziție sau culoare, repetarea sau simetria față de o axă, sunt procedee prin care se obțin motive decorative.

Alături de punct, linia îmbogățește expresia artistică a ornamentelor decorative.

Linia și punctul ca elemente decorative au și valențe expresive care alături de ritm, contrast, mișcare, armonie, echilibru etc. constituie mijloace de expresie.

Elevii pot realiza exerciții de utilizare a liniei în ipostaze diferite, precum și compoziții cu subiecte care să-i atragă.

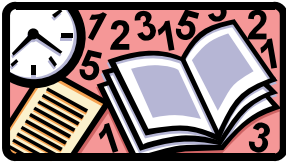
Aplicații
practice
pentru elevi

- Exerciții de utilizare a liniilor de grosimi, forme și culori diferite juxtapuse.
- Exerciții de realizare a liniei în duct continuu în tehnici diferite (pe suport umed, cu ceară, cu carioca)
- Exerciții de obținere a unor forme cu ajutorul liniei modulate (gros – subțire)
- Realizați compoziția cu subiectul „Valurile mării” utilizând linia curbă în tonalități de albastru
- Sugerați cu ajutorul liniilor verticale de diferite grosimi blocurile unui oraș
- Realizați cu ajutorul diferitelor tipuri de linii crengile din coroana unui pom desfrunzit
- Realizați cu ajutorul diferitelor tipuri de linii străzile unui oraș

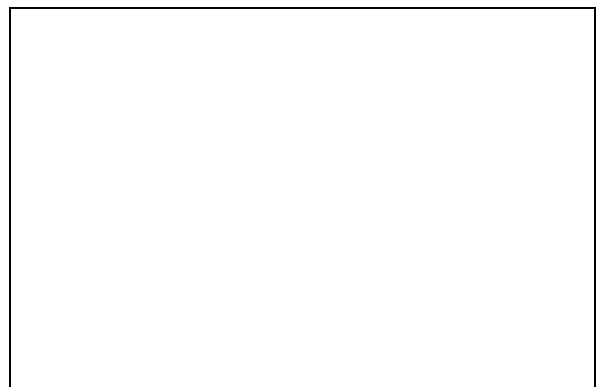
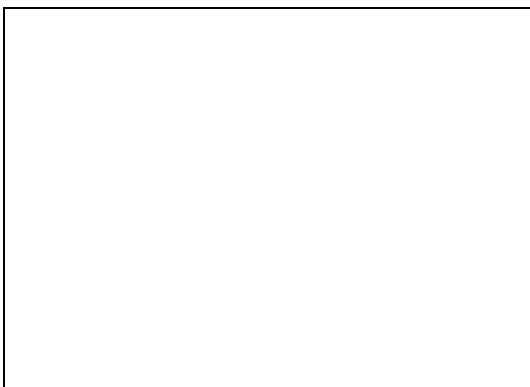
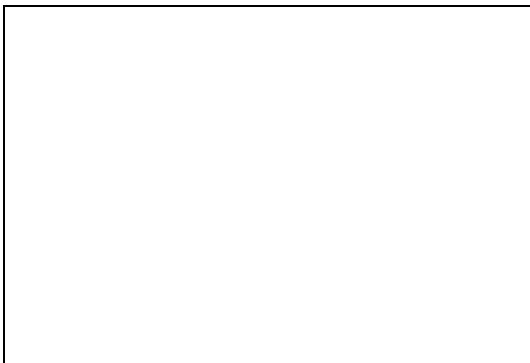

Lucrare realizată de elev

1.5. Test de autoevaluare 2

În spațiile de mai jos realizați exerciții prin trasarea diferitelor linii (poziții, grosimi) pentru a obține expresivități plastice

Verificați-vă, consultând sugestiile de la pag. 88-90

1.6. Forma

Forma,
aspectul
exterior,
înfățișarea
elementelor

Formele întâlnite în natură sunt denumite forme naturale.

Formele create de artist în procesul creației prin diferite procedee, în diferite tehnici de lucru cu ajutorul liniei, punctului și culorii sunt denumite forme plastice.

În arta plastică, forma are două ipostaze:

- forma plană;
- forma spațială.

Forma plană are două dimensiuni: lungime și lățime, i se mai spune forma bidimensională și este specifică picturii și graficii.

Forma spațială are trei dimensiuni: lungime, lățime și înălțime, i se spune forma tridimensională.

Formele spațiale se pot obține în sculptură, modelaj, ceramică, origami (arta plierii hârtiei).

Din punct de vedere artistic forma are mai multe accepții, dintre care cele mai uzuale sunt:

- forma spontană
- forma elaborată

Forma spontană, în pictură se poate obține accidental sau dirijat prin diferite procedee tehnice cum ar fi: monotipia, dirijarea culorii prin jet de aer sau prin mișcarea suprafeței de hârtie, prin stropire, prin fuzionare etc.

Forma spontană astfel obținută poate constitui o lucrare în sine sau poate fi prelucrată prin conturare, adăugire, suprapunerea sau juxtapunerea mai multor forme spontane încât să exprime un subiect.

Prelucrarea și integrarea formelor spontane în compoziții expresive și originale presupune dezvoltarea capacității elevilor de a fabula, de a inventa și de a-și dezvolta imaginația creatoare.

Forma elaborată este obținută în actul de creație, pe baza sugestiilor din natură. Ea are puterea de a comunica idei, sentimente, semnificații etc.

Expresivitatea formei elaborate poate fi obținută prin transfigurarea, metamorfozarea formei observate în natură.

Aplicații
practice
pentru
elevi.

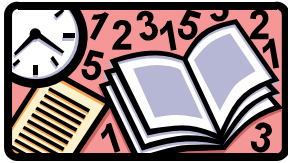
- Pe un suport lucios (plastic, sticlă, faianță etc.) se așează culoare dispusă diferit și picături de apă. Peste ele se așează o foaie de hârtie care se presează ușor cu palma. Când se ridică hârtia se observă pe aceasta o anumită formă spontană.

- Pe un suport lucios se desenează forme colorate diferit cu pensula îmbibată în multă culoare. Se așează deasupra o foaie de hârtie, se presează și se dirijează ușor cu latul palmei spre lateral, sus și jos. Se obține o formă spontană, alta decât cea desenată pe suport.

w Se îndoaie o foaie de hârtie simetric și se așează culori numai pe una din jumătățile ei. Cu cealaltă jumătate se acoperă culoarea, se presează, se dirijează obținându-se astfel o formă spontană dispusă simetric ce cele două jumătăți ale foii.

- Se umezește o foaie de hârtie cu apă, și se desenează cu pensula înmuiată în culoare, linii, forme simple, puncte. Se produce fuzionarea culorilor și astfel iau naștere diferite forme spontane.

1.7. Test de autoevaluare 3

1. Explicati deosebirea dintre:
 - forma naturala si forma plastica
 - forma spontana si forma elaborata
2. Desenati forme elaborate (pomi, flori, fluturi, pasari)

Răspunsul 1 va fi încadrat în spațiul delimitat de chenar.

Formele elaborate se vor desena în chenarele de la pag. 16

1.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.

Pentru realizarea formelor elaborate, consultați imaginile artistice din lucrare.

1.8. Pata de culoare

Pata de culoare ca element al limbajului plastic

Ca element al limbajului plastic, pata este urma de culoare așezată pe un suport de lucru cu instrumente specifice domeniului plastic. Ea poate fi obținută cu pensula, prin imprimare, stropire, presare etc.

Pata poate fi cromatică (culorile spectrului) sau acromatică (alb, negru sau griuri neutru).

Petele se deosebesc una față de alta după formă, mărime, culoare, valoare, intensitate.

Pata cromatica și acromatica poate fi:

- pata plata (decorativa)
- pata picturala (vibrata)

Pata plată sau decorativă se obține prin întinderea uniformă a culorii, fără urme vizibile de pensulă.

Aspectul ei uniform poate sugera liniște, calm, stabilitate.

În artele vizuale, se mai numește tentă plată și imprimă lucrărilor un caracter decorativ

Pata picturală se obține vibrând culoarea prin diferite tehnici.

Prin tratare picturala se urmărește redarea cu ajutorul culorilor, a efectelor de lumină și umbră, de aproape – departe, de materialitate etc.

Pata picturală poate sugera dinamism, tensiune, mișcare etc.

Vibrarea unei pete se poate realiza prin:

- fuzionarea culorii
- transparența (obținută prin suprapunerea petelor transparente de culoare)
- nuanțe
- modularea culorii
- monocromie sau „ ton in ton “ (tonurile închise și deschise ale unei singure culori)
- stropire
- tușare scurtă
- grizare

Utilizarea petei picturale în realizarea compozițiilor plastice duce la obținerea unor armonii cromatice rafinate și expresive.

Pata de culoare poate fi realizată pe suprafața uscată sau umedă. Prin cele doua procedee se obțin diferite expresivități plastice.

Pe suport uscat, contururile sunt precise, pe suport umed contururile fuzionează și pata are un aspect difuz.

- Se acoperă suprafețele de lucru cu o culoare întinsă uniform se lasă să se usuce și apoi se suprapun grafic elemente inspirate din natură.

- Se realizează un fond colorat prin pata picturală obținută prin tehnica „ ton in ton “(culoare caldă sau rece) apoi se suprapun grafic elemente geometrice sau elemente inspirate din natură.

- Se realizează o suprafață cu pete vibrante cu diferite nuanțe

- Se realizează o compoziție plastică cu un anumit subiect în care se utilizează pata picturală obținută prin diferite procedee.

Modalitati de obtinere a petei picturale

Aplicații practice (pata plată și pata picturală) pentru elevi

Viorel Mărginean, Peisaj

Piet Mondrian, Copacul gri

1.9. Lucrarea de verificare nr. 1

1. Comentați una din cele două imagini prezentate în pagina anterioară și precizați modul în care au fost utilizate elementele limbajului plastic.

Precizări privind redactarea (analiza lucrării)

Comentarea unei lucrari de arta se refera la analiza ei din punct de vedere plastic :

- autor;
- denumirea lucrării;
- elemente de limbaj plastic utilizate.....3 p.

Modalitati specifice de exprimare plastica raportate la:

- tipuri de linii (drepte, curbe, orizontale, verticale, oblice, groase, subtiri, de contur, de expresie etc.).....2 p.
- pete de culoare (vibrate, plate, mixte).....1 p.
- tuse – urme lasate de pensula (spontane, vibrate, oblice, agitate, domoale).....1 p.
- forma plastica (sugestiva, spontana, plana, echilibrata, simetrica, asimetrica etc.).....2 p.

Se acorda 1 p din oficiu.

TOTAL: 10 p.

Analiza lucrării se va realiza in maxim o pagină.

În încheiere, veți specifica de ce considerați că lucrarea aleasă are o valoare artistică.

Redactarea trebuie să aiba coerenta in exprimare.

Respectati normele ortografice si de punctuatie!

Scrieti lizibil si utilizati o terminologie din domeniul plastic !

Pentru realizarea acestui comentariu revedeti capitolele « Elemente de limbaj plastic » si « Culoarea » , precum si bibliografia indicata.

Criterii de evaluare

1. Identificarea elementelor de limbaj plastic utilizate de pictor.....3 p.
2. Tipuri de linii ca elemente ale limbajului plastic.....0,5p
3. Precizarea tehnicii prin care s-a realizat pata de culoare.....2p.
4. Identificarea expresivității formei plastice.....2p.
5. Stilul literar de comunicare.....1,5 p.

Bibliografie

- Achitei, Gheorghe – Frumosul dincolo de artă, Editura Meridiane, p.32-41
- Bogdan, Radu – Ion Andreescu, Editura Meridiane, București, 1972, p.51-97
- Dima, Alexandru – Scrieri despre artă, Editura Meridiane, București, 1971, p.16-44
- Mihăilescu, Dan – Limbajul culorilor și formelor, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p.27-112

Albume de arta :

- Cristea, M și Cristea, I – Album de artă școlară, Editura Corint, 2000
- Dragut, V – Viorel Mărginean, Editura Sport și turism, 1982
- Popescu, M – Ștefan Luchian, Editura Meridiane, 1961

Dicționare :

- Susala, I – Dicționar de artă, București, Editura Sigma, 1993
- Cios Irina – Dicționar de artă, București, Editura Meridiane, 1995

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selectiv.

Unitatea de învățare nr. 2

CULOAREA

Cuprins

2.1. Obiectivele unității de învățare	14
2.2. Culorile spectrale și pigmentare	15
2.3. Test de autoevaluare	18
2.4. Nonculorile	19
2.5. Amestecul fizic al culorilor și nonculorilor	20
2.6. Test de autoevaluare	22
2.7. Contraste cromatice	23
2.8. Test de autoevaluare	27
Bibliografie	30

2.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare, studentii vor fi capabili:

- sa recunoasca in imagini artistice, diferite tipuri de culori;
- sa descopere in reproduceri de arta, game cromatice;
- sa identifice diferite contraste cromatice in lucrari de arta plastica, precum si puterea lor expresiva;
- să utilizeze in analiza imaginii artistice, un limbaj adecvat limbajului plastic;
- sa realizeze compozitii cu teme plastice pe diferite probleme de culoare si subiecte adecvate.

„Lumea este colorata ! O lume fără culori n-ar fi numai tristă, ci ar părea moartă. Gândiți-vă doar la marea deosebire dintre o zi de vară însorită, scăldată de cerul albastru, de flori, frunze și o zi de toamnă târzie, ploioasă, mohorâtă, când totul este dominat de cenușiu sau la trista înfățișare a naturii ce se pregătește de iarnă, există culori, chiar dacă reduse la o gamă. Total lipsit de culoare este numai întunericul absolut. O cat de slaba raza de lumina naște culori. De lumina depinde existența culorilor, lumina este chiar izvorul lor“ (Paul Constantin, Să vorbim despre culori, p.21)

2.2. Culorile spectrale și pigmentare

Însemnătatea culorii este atestată prin dominația ei în ansamblul percepțiilor vizuale, iar omul primește aproximativ 90% din totalul informațiilor despre mediul înconjurător, prin vedere și numai 10% prin simțuri. Culoarea este deci principalul element prin care aparatul senzorial receptează semnalele emise de lumea exterioară.

Culoarea este realitatea subiectivă generată de interacțiunea a trei factori: ochiul, lumina și obiectele.

Culoarea este percepută numai în prezența luminii naturale (soare) sau artificiale.

Fizicianul englez Isaac Newton (1642 – 1727) a demonstrat pentru prima dată că lumina este culoare, că lumina solară se descompune în șapte culori atunci când este trecută printr-o prismă de cristal triunghiulară:

Culori
spectrale
ROGVAIV

- Culorile spectrale sunt: roșu, oranj, galben, verde, albastru, indigo și violet – ROGVAIV. Curcubeul este un fenomen natural în care se poate observa descompunerea luminii solare în cele șapte culori.

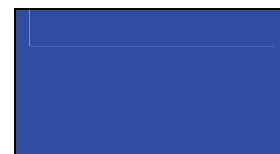
- Culorile pigmentare (vopsele) sunt obținute pe cale chimică din pulberi colorate combinate cu diferiți lianți. În funcție de liantul folosit sunt vopsele pe bază de apă (acuarele, tempera, grase) și vopsele pe bază de ulei.

Dintre teoreticienii și pictorii care s-au ocupat cu studiul culorilor au fost: Otto Runge, Paul Klee și Johannes Itten.

Johannes Itten a realizat cercul cromatic al celor 12 culori (3 primare, 3 binare de gradul I și 6 binare de gradul II sau terțiare)

Clasifica-
rea
culorilor
pigmenta-
re

- **culorile primare** (R – roșu, G – galben, A – albastru) numite fundamentale sau de bază. Ele nu se pot obține din combinarea altor culori pigment ci numai pe cale chimică;

- **culorile binare de gradul I (O – oranj, Ve – verde, Vi – violet)** se obțin din amestecul fizic a două culori primare astfel: $O = R + G$; $Ve = A + G$; $Vi = R + A$

- **culorile binare de gradul II (terțiare)** se obțin din amestecul fizic dintre o culoare primară și o culoare binară de gradul I astfel :
 - $G + O = \text{galben – oranj (G.O.)}$
 - $R + O = \text{roșu – oranj (R.O.)}$
 - $R + Vi = \text{roșu – violet (R.Vi.)}$
 - $A + Vi = \text{albastru – violet (A.Ve)}$
 - $A + Ve = \text{albastru – verde (A.Ve)}$
 - $G + Ve = \text{galben – verde (G.Ve)}$

Efecte cromatice (culori calde, culori reci)

După efectul pe care îl produc culorile pot fi calde și reci. În cercul cromatic al lui Johannes Itten se disting în partea dreaptă culorile calde (G, G.o, O. R. v) iar în partea stângă culorile reci (Vi, A.vi, A, A.ve, Ve, G.vi)

● **culori calde :**

- ne dau senzația de căldură;
- ne duc cu gândul la soare, foc, vară etc.
- ne ajuta să colorăm soarele, focul , vara etc.
- sugerează bucuria, sărbătoarea, exuberanța etc.
- ne dau impresia de apropiere în spațiu.

c

● **culori reci**

- ne dau senzația de rece;
- ne duc cu gândul la răcoarea pădurilor, a apelor, la iarnă etc.
- ne ajută să colorăm iarna, ploaia, înserarea etc.
- sugerează tristețea, dar și calmul, liniștea;
- ne dau impresia de depărtare în spațiu.

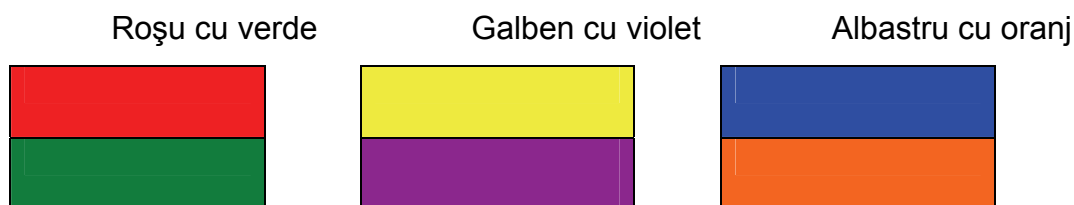

Oranjul este culoarea cea mai caldă deoarece rezultă din amestecul fizic dintre două culori calde (R + G)

Albastrul pur este culoarea cea mai rece deoarece celelalte culori reci conțin și culori calde ($V_e = A + G$; $V_i = A + R$).

Tot în cercul cromatic a lui Johannes Itten se poate observa că fiecărei culori primare îi corespunde, în partea diametral opusă, o culoare binară. Culorile diametral opuse în cercul cromatic se numesc culori complementare.

Perechile de culori complementare sunt:

Caracteristici :

- una este primară iar cealaltă binară;
- una este caldă iar cealaltă este rece;
- din amestecul fizic a două complementare se obține griul
- alăturate se exaltă reciproc producând un contrast puternic.

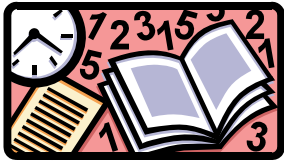
Pentru pictor, culoarea și legile utilizării ei reprezintă baza experimentării plastice a unor idei și sentimente în funcție de personalitatea lui.

Curentele artistice ale secolului al XX-lea sunt relevante pentru multiplele posibilități de a folosi și armoniza culorile.

Fovismul, expresionismul, cubismul, arta abstractă etc sunt exemple, edificatoare în ceea ce privește tehnicile de lucru și posibilitățile expresive ale culorilor în diferite ipostaze.

Dacă fovismul a promovat exaltarea culorii pure, expresionismul a folosit accente violente de culoare în tuse nervoase și tonuri sumbre pentru a reda climatul dramatic, neliniștitor.

2.3. Test de autoevaluare 1

1. Propuneti cate trei subiecte pentru fiecare din temele plastice:

- „culori binare ``
- „culori calde ``
- „culori reci ``
- „culori complementare``
- „contrast cald – rece``

Raspunsul va putea fi incadrat in spatiul rezervat in continuare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.4. Nonculorile

Valențe
expresive
ale
nonculorilor

Albul și negrul sunt considerate nonculori întrucât ele nu conțin pigmenți cromatici.

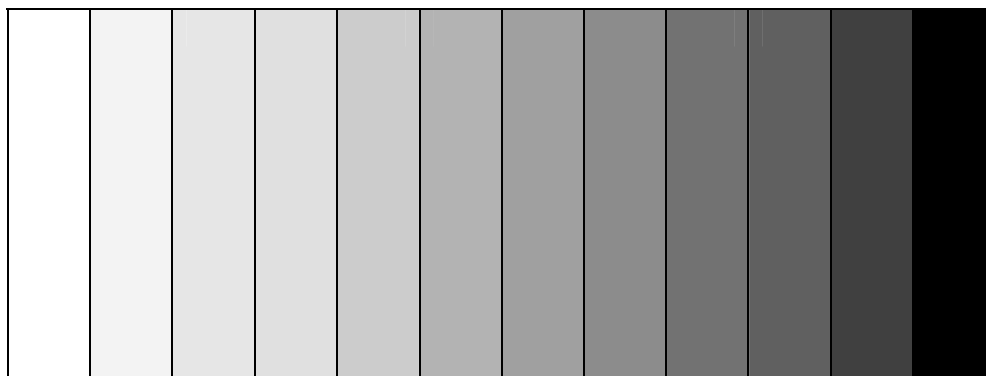
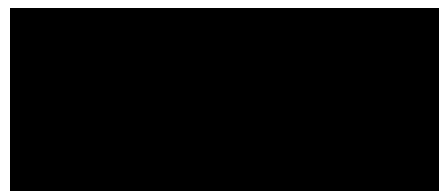
Albul reprezintă lumina iar negrul reprezintă întunericul.

Amestecând fizic, alb și negru în proporții diferite se obțin opiniile acromatice sau neutre. Când amestecul cantitativ este progresiv se obține scara valorică a griului neutru.

Ca pigmenți acromatici, albul și negrul au un rol important în deschiderea sau închiderea culorii.

Albul ajută la obținerea tonurilor deschise ale culorii – degradeuri deschise. Negrul ajuta la obținerea tonurilor închise ale unei culori – degradeuri închise.

Dacă într-o lucrare se utilizează o singură culoare amestecată fizic cu alb și negru în cantități diferite se obține tema plastică « monocromia »

DICTIONAR

- acromatic – lipsit de culoare
- monoculoare – alb, negru, gri
- gri neutru – rezultatul amestecului dintre alb și negru
- ton – grad de strălucire a unei culori
- degradarea culorii – modificarea culorii în amestec cu alb

2.5. Amestecul fizic al culorilor și nonculorilor

Amestecul fizic este combinarea materiala dintre culori. Prin acest tip de amestec se pot obține aproximativ nouă sute de tente distincte pentru retină.

Prin amestecul fizic dintre culori și nonculori se pot obține practic nuanțe, tonuri, griuri, degradeuri etc.

Sunt mai multe posibilități de amestec fizic :

Amestecul fizic dintre alb și negru

Prin amestecul fizic dintre alb și negru se obține griul neutru. Când cele două nonculori sunt amestecate în cantități progresive se obține scara valorică a girurilor neutre.

Amestecul fizic al culorilor cu alb sau negru

Prin amestecul fizic cu negru, culorile își pierd luminozitatea și se închid.

Prin amestecul unei culori cu alb sau negru se obțin tonurile deschise și închise, iar când amestecul este progresiv se obține scara tonală a culorii respective.

Amestecul fizic dintre culori vecine în cercul cromatic

Prin amestecul dintre culorile vecine (semene), una fiind luată în cantitate mai mare se vor obține diferite nuanțe.

$R + O =$ nuanțe de la roșu la oranj

$A + Vi =$ nuanțe de la albastru la violet

$G + Ve =$ nuanțe de la galben la verde

Amestecul fizic dintre culorile opuse în cercul cromatic a lui Itten (culori complementare)

Din acest amestec de complementare se obțin griurile colorate, iar procedeul se numește grizare.

Amestecul fizic dintre o culoare și griul neutru

Din acest amestec se obțin cele mai rafinate griuri colorate

Posibilități
de
amestecuri
fizice

Aplicații
practice
pentru
elevi

- Se structurează suprafața foii de hârtie cu ajutorul unor linii orizontale, verticale și oblice, trasate direct cu pensula. Suprafețele obținute, de diferite forme și mărimi, se vor colora cu griuri neutre obținute din amestecul fizic dintre alb și negru luate în cantități diferite.
- Se realizează un peisaj utilizând tonurile închise și deschise ale unei singure culori. Tema plastică va fi « monocromie » iar subiectul va fi stabilit de elev în funcție de culoarea utilizată și de ce îi sugerează lucrarea obținută.

Prin metoda didactică exercițiu – joc obțineți griuri colorate utilizând cele două procedee :

- amestecul fizic dintre doua complementare și alb sau negru
 - amestecul fizic dintre o culoare și griul neutru
- Dacă se acoperă toată suprafața cu tente de griuri colorate, aceasta poate constitui fondul unei alte teme, cu personaje sau alte elemente inspirate din natură.

Griuri colorate

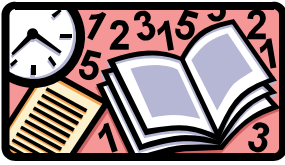
Atenție !

Cele mai frumoase griuri colorate rezultă din amestecul fizic dintre culorile complementare plus alb (poate fi folosit și negrul în cantități reduse)

Lucrare realizata de elev

2.6. Test de autoevaluare 2

1. Cum se obțin nuanțele?

(incercuți litera corespunzătoare variantei corecte)

- A. roșu + oranj
- B. albastru + galben
- C. albastru + violet
- D. galben + roșu

2. Cum se obțin tonurile închise și deschise ale unei culori ?

(înscrisți în spațiul din stânga numerelor de ordine din prima coloană, litera corespunzătoare grupei de culori)

- 1. ton deschis de roșu	A. roșu + negru
- 2. ton închis de roșu	B. roșu + alb
- 3. ton închis de albastru	C. albastru + alb
- 4. ton deschis de albastru	D. albastru + negru

3. Ce se obține din amestecul fizic de alb și negru ?

.....

.....

.....

.....

4. Ce se obține din amestecul fizic de alb și negru luate în cantități progresive ?

.....

.....

.....

.....

5. Ce se obține din amestecul fizic dintre o culoare și griul neutru ?

.....

.....

.....

.....

Atenție !

Pentru o rezolvare corectă consultați capitolul 2 (2.5).
Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.7. Contraste cromatice

Contrastele cromatice sunt determinate de:
stralucire,
luminozitate,
puritate,
intindere ca
suprafata,
valente
expresive,
etc.

Contrastul presupune existența a două elemente opuse : zi – noapte, vară – iarnă, mare – mic, ușor – greu, etc.

Contrastele cromatice sunt determinate de : strălucirea unei culori, cantitatea ei, luminozitatea și puritatea ei.

Contrastul cromatic se obține când între culori sunt diferențe puternice.

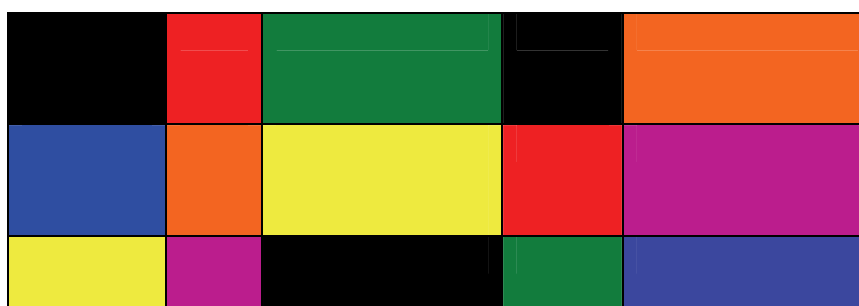
Johannes Itten a fundamentat teoria culorilor și a stabilit șapte contraste cromatice :

1. Contrastul culorilor în sine – se obține prin juxtapunerea tentelor de culori pure, strălucitoare, de primare și binare.

Puterea acestui contrast scade cu cât culorile folosite se îndepărtează de culorile primare.

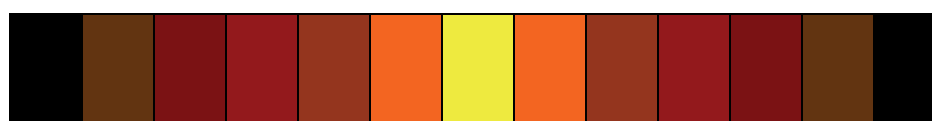
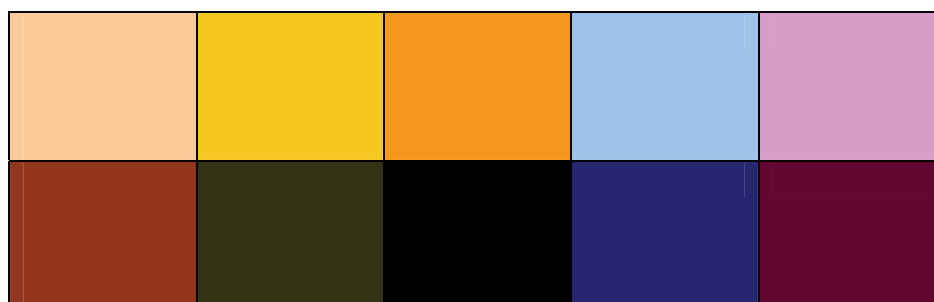
Prezența albului și negrului amplifică expresivitatea acestui contrast deoarece intervin efectele caracteristice de creștere a luminozității și strălucirii culorilor.

Acest contrast transmite un sentiment de optimism, de bucurie.

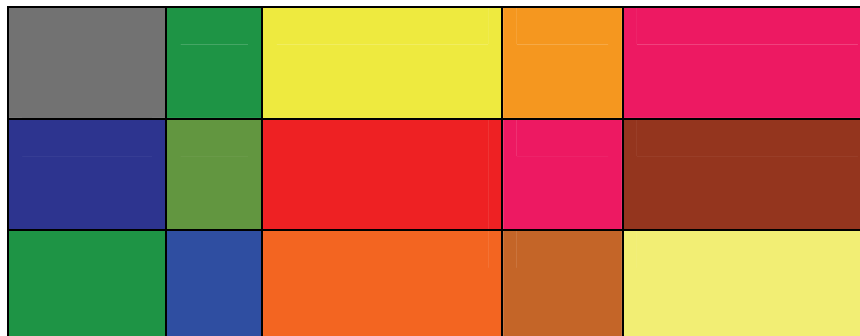
2. Contrastul închis – deschis, sau clar – obscur se obține prin alăturarea unei culori cu valori tonale diferite (luminozități diferite).

Acest contrast generează unele efecte de ușor – greu și aproape – departe.

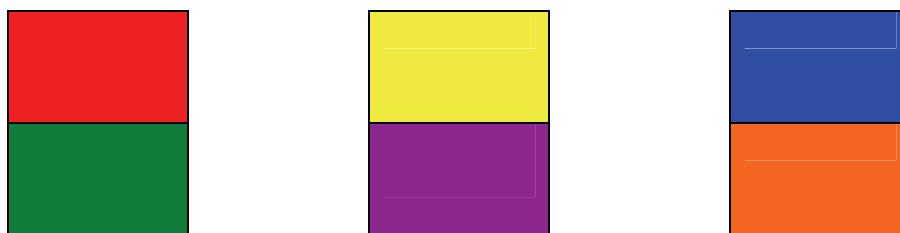

3. Contrastul cald - rece se realizează prin alăturarea culorilor calde și reci.

Pentru a obține efectul maxim de cald – rece se juxtapune culoarea cea mai rece (albastrul) cu cea mai caldă (oranjul). Într-o compoziție culorile calde dau impresia de aproape iar cele reci impresia de departe.

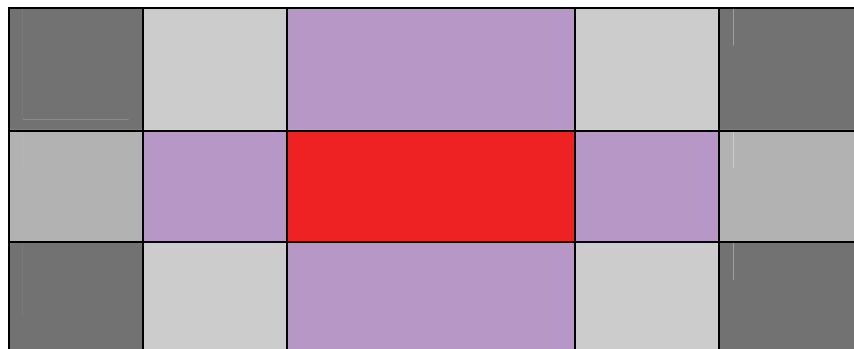

4. Contrastul complementar se obține prin alăturarea culorilor complementare. Într-o compoziție plastică se pot dezvolta două sau trei perechi de complementare care prin juxtapunere își măresc strălucirea.

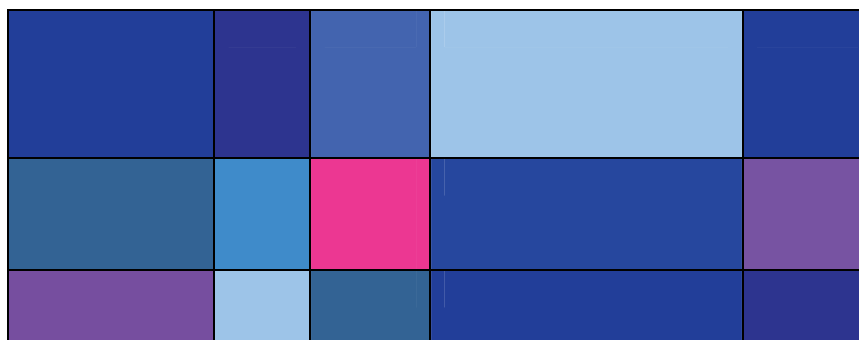

5. Contrastul de calitate rezulta din alăturarea culorilor strălucitoare cu cele stinse, amestecate, tulburate.

Prin calitatea unei culori se înțelege gradul ei de puritate. Acest contrast este cel mai subtil, mai rafinat în contextul unei armonii cromatice.

6. Contrastul de cantitate se referă la raportul de mărime a două sau mai multe suprafețe colorate. Este contrastul mult – puțin sau de proporție.

7. Contrastul simultan și succesiv are la bază legea complementarelor și se produce atunci când o culoare pură solicită complementarea ei.

Dacă complementara lipsește din context atunci ochiul o produce. Este un efect optic simultan.

Astfel când privim mai mult timp o pată de culoare verde și apoi închidem ochii aceeași pată ne apare în roșu.

Stăpânirea
contrastelor în
creația plastică

Nu se poate vorbi de armonizare cromatică fără să te raportezi la contraste cromatice pentru că armonia nu înseamnă anihilarea contrastelor ci acordarea lor.

Pentru a crea acel echilibru armonicos, pe care îl presupune orice lucrare de artă autentică este necesară stăpânirea cu pricepere cu tehnică a contrastelor cromatice

Aplicații
practice
pentru elevi

- În tehnica colajului, se vor tăia forme diferite din hârtie colorată (roșu, galben, albastru) și se vor lipi pe o suprafață pentru a realiza tema plastică « contrastul culorilor în sine ». Lucrarea poate fi un proiect pentru vitraliu.
- suprafața de hârtie se împarte în suprafețe mai mici cu ajutorul unei linii trasată cu negru. Suprafețele obținute se colorează cu roșu galben și albastru obținându-se astfel contrastul culorilor în sine.
- Se realizează un fond din diferite nuanțe și tonuri de albastru apoi se pictează deasupra peștișori de acvariu în culori calde pentru a se obține un contrast cald – rece.
- Se obține un fond din tonuri de albastru peste care se lipesc forme diferite colorate în culori calde (tehnica colajului) și se obține contrastul cald – rece.

- Realizați pe suprafața foii de hârtie un element inspirat din natura (pom, floare, casa, personaj, animal) colorat în culori cât mai strălucitoare iar celelalte elemente și fondul lucrării vor fi colorate în tonuri sau griuri colorate. Veți observa ca strălucirea culorilor crește când sunt înconjurate de amestecuri cromatice.
- Realizați un peisaj de vara în care formele plastice vor fi colorate în nuanțe și tonuri de verde iar fondul lucrării în nuanțele și tonurile altor culori.
- Realizați o compoziție nonfigurativă utilizând o dominantă de roșu. Stabiliți pentru compoziția plastică obținută un subiect.
- Decupați din hârtii colorate în culorile complementare, triunghiuri de mărimi diferite și lipiți-le pe un fond de gri neutru. Veți obține contrastul culorilor complementare.
- Realizați subiectul « inserare » utilizând perechea de complementare oranj – albastru cu tonurile și nuanțele provenite din aceste culori.
- Realizați subiectul « câmpul cu flori » utilizând grupa de complementare roșu – verde cu tonurile și nuanțele provenite din cele două culori.

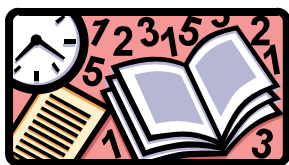
DICTIONAR

Colaj – procedeu artistic care constă în lipirea pe suportul de lucru a unor forme tăiate

sau rupte din hârtii colorate sau din alte materiale.

Vitraliu – tehnică de artă monumentală, decorativă, care constă în ansamblarea unor bucăți de sticlă colorată.

2.8. Test de autoevaluare 3

A. Realizați în tehnica colajului patru compoziții aplicând următoarele contraste:

- 1. Contrastul cald – rece**
- 2. Contrastul culorilor în sine**
- 3. Contrastul închis – deschis**
- 4. Contrastul culorilor complementare**

Formele obținute prin tăierea sau ruperea hârtiei pot fi abstracte, geometrice sau pot sugera diferite forme din natură. Fiecare spațiu delimitat de chenar va constitui o compoziție plastică.

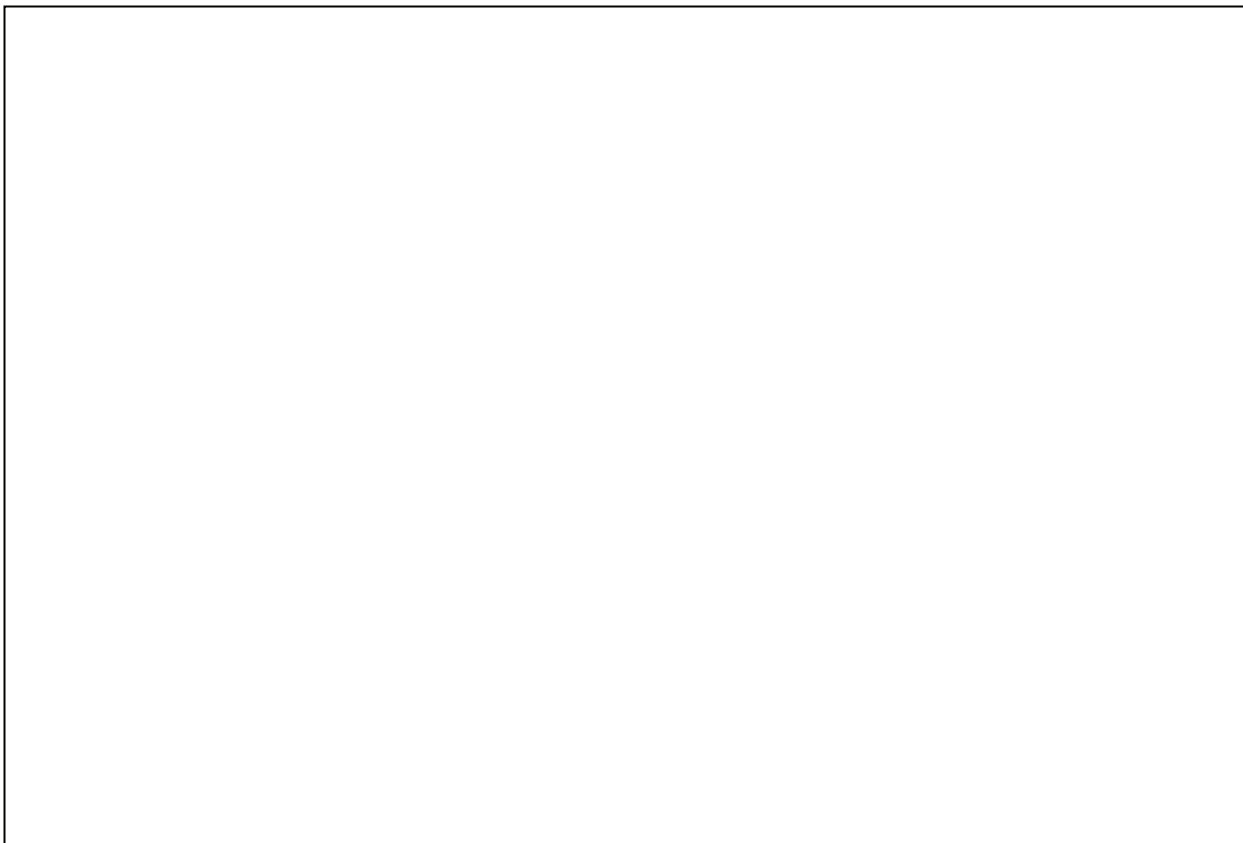
1

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student to create a collage composition based on the first contrast listed.

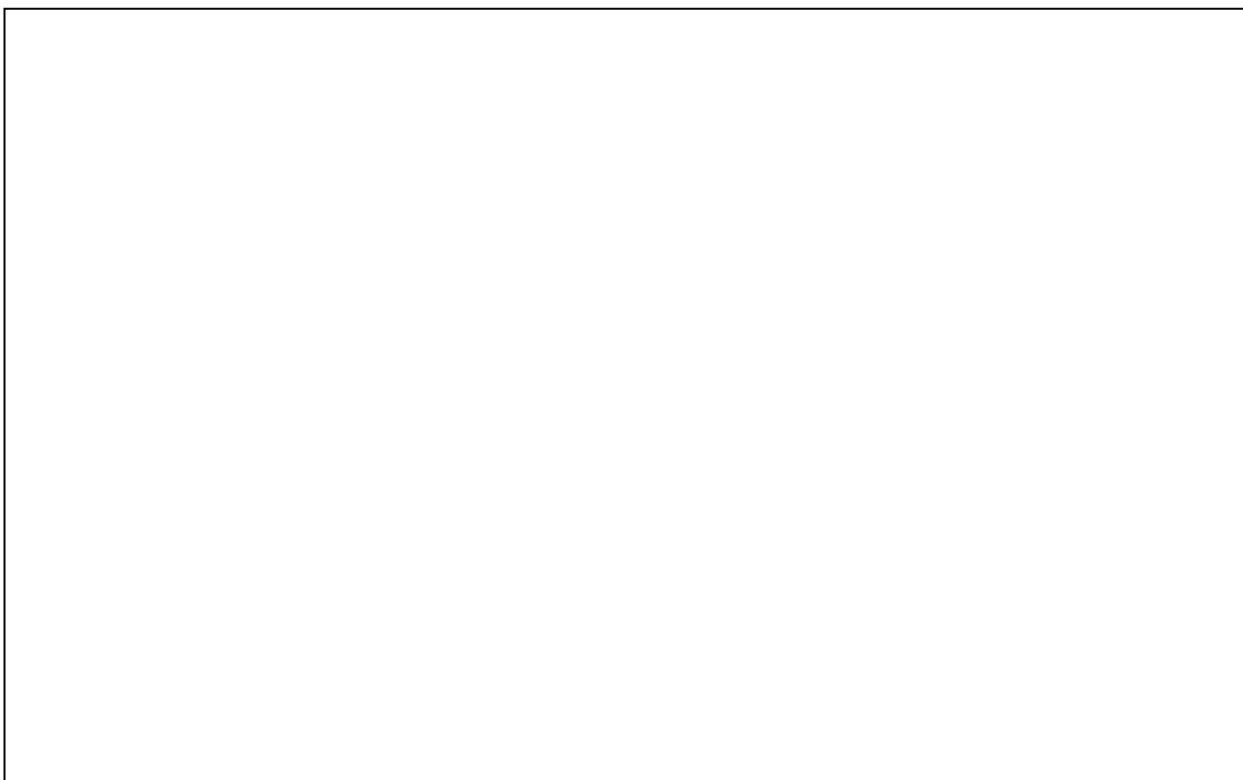
2

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student to create a collage composition based on the second contrast listed.

3

4

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag.88-90

B. Analizați lucrarea „Garoafele” a pictorului Ștefan Luchian și explicați modul în care au fost utilizate culorile pentru a obține expresivitate și armonie cromatică.

Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrării;
- genul lucrării (natura statică, peisaj, compoziție figurativă sau abstractă etc.);
- tehnica de lucru (pictură, grafică);
- modul cum s-a realizat armonizarea cromatică (dominantă, gamă cromatică, nuanțe, contraste etc.);
- tipul petei de culoare (picturală, plată, strălucitoare, ternă, deschisă, închisă etc.);
- formele plastice (expresive, sugestive, figurative, contrastante etc)

In încheiere precizați mesajul lucrării „Garoafe” raportându-vă la semnificația gamei cromatice utilizate

Ștefan Luchian, Garoafe

Bibliografie

Alberti, Leon Battista – Despre pictura, Editura Meridiane, București, 1969, p.16-31

Constantin Paul – Să vorbim despre culoare, Editura Meridiane, București, 1988, p.10-32

Cristea Maria, Cristea Ioan – Album de arta școlar, Editura Corint, București 2000, p.7-40

Demetrescu Camelian – Culoare, suflet și retina, Editura Meridiane, București, 1965, p.7-48

Itten Johannes – Arta Culorii, Manuscris la Biblioteca de arta a Municipiului București, p.20-40

Mihăilescu Dan – Limbajul culorilor și formelor, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1980, p.10-15

Susala Ion – Culoarea cea de toate zilele, Editura Meridiane, București, 1980, p.23-47

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 3

COMPOZIȚIA

Cuprins

3.1. Obiectivele unității de învățare.....	31
3.2. Compoziția plastică	32
3.3. Compoziția decorative	34
3.4. Test de autoevaluare.....	35
3.5. Lucrare de verificare – criteriile de evaluare.....	37
3.6. Lucrări din creația plastică	39
Bibliografie.....	42

3.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fii capabili :

- sa recunoasca in lucrari de arta diferite tipuri de compozitii plastice ;
- sa analizeze compozitii plastice punind in evidenta: schema compozitionala, centrul de interes, ritmul, unitatea si echilibrul compozitiei precum si procedeele de realizare a armoniei cromatice ;
- sa utlizeze principiile de organizare a compozitiei decaorative ;
- sa organizeze practic compozitii plastice, statice sau dinamice cu subiecte adecvate ;
- sa organizeze practic un proiect decorativ ;

« Compoziția înseamnă introducerea ordinii intelectuale în haosul senzațiilor. Compoziția este necesară dar este personală. Ea nu aparține decât artistului capabil, prin mijloacele sale proprii să descopere în natura câteva direcții esențiale care îi releva legea mișcării ei generale. Dacă nu exprimă o unitate vie de forme, de culori și sentimente, compoziția e un veșmânt desuet care nu acoperă nimic. »

(Faure, Elie, III p 171)

3.2. Compoziția plastică

Compoziția constă în modalitatea de organizare a elementelor de limbaj plastic într-un ansamblu omogen, echilibrat, unitar, capabil să transmită privitorului emoția și mesajul autorului.

Compoziția stabilește raporturile fundamentale ale operei de artă

Organizarea elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata etc.) și valorificarea mijloacelor de expresie specifice (ritmul, armonia, centrul de interes, paginația, proporția etc.) duc la obținerea unor forme totale diferite deoarece în această acțiune interacționează mai mulți factori:

- intelectuali (intelență, experiență etc.)
- nonintelectuali (sensibilitate, temperament, afectivitate etc.)
- motivaționale (plăcerea de a picta, dorința de a descoperi etc.)
- de mediu (mediu familial, personalitatea educatorului, forma de învățământ etc.)

Compoziția plastică (forma totală) este spațiul plastic creat pe o suprafață ca un tot unitar după principii compoziționale care stabilesc legătura dintre conținut și formă.

Forma de ansamblu este obținută prin structurarea suprafeței după scheme compoziționale, obținându-se astfel diferite feluri de compoziții (în friză, verticală, orizontală, oblică, triunghi, pătrat, dreptunghi, circulare, spirale, radiale etc.)

Schema compozițională este reprezentată prin linii de forță și linii directionale care prefigurează întregul context

Aceste scheme compoziționale dau compoziției plastice anumite semnificații:

- orizontalele liniște, stabilitate
- verticalele măreție, monumentalitate
- diagonalele – dinamism
- triunghiul – echilibru
- dreptunghiul și pătratul – stabilitate maximă spirală.

Organizarea compozițională presupune unitate în varietate și varietate în unitate, deoarece varietatea obținută prin diversitatea elementelor de limbaj și a schemelor compoziționale stârnește interesul receptorului de artă.

În funcție de schema de organizare se obțin compoziții închise și deschise cu efecte statice sau dinamice.

• **Compoziția închisă** sugerează că acțiunea se desfășoară în interiorul spațiului plastic având un singur centru de interes. În acest caz elementele plastice sunt ordonate pe scheme în formă de pătrat, triunghi, cerc.

• **Compoziția deschisă** sugerează că acțiunea se continuă în afara spațiului plastic având unul sau mai multe centre de interes.

Centrul de interes este zona din lucrare către care se îndreaptă privirea și se obține prin:

- aglomerare de detalii;
- contraste de valoare și culoare;
- sensul direcțional al elementelor.

Structura compoziției se realizează printr-un sistem de relații esențiale dintre elementele componente și spațiul de lucru

Caracterul static sau dinamic, liniile de forță, centrul de interes, cromatica, ritmul ca și orice alt mijloc de expresie plastică sunt subordonate structurii compoziționale de bază.

În ordonarea elementelor compoziției trebuie să se urmărească ritmul plastic, întrucât prin el se structurează dinamismul lucrării.

Ritmul plastic se obține prin succesiunea gândită, intenționată a elementelor de limbaj. Expresivitatea ritmului plastic constă în modalitatea de ordonare a elementelor și, cu cât aceasta este mai interesantă cu atât compoziția este mai expresivă.

- **Compoziția statică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru stabil, elementele componente înscriindu-se într-o structură compozițională stabilă (pătrat, dreptunghi, triunghi)

- **Compoziția dinamică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru instabil prin folosirea schemelor compoziționale bazate pe oblice, spirale ce dau ansamblului configurația de dinamism, mișcare.

Forma totală constituită din înglobarea tuturor relațiilor dintre conținut și formă se realizează într-un proces complex de creație în care echilibrul armonia și originalitatea sunt determinante în situarea lucrării pe scara valorilor autentice.

Lucrare realizată de elev, Compoziție dinamică

3.3. Compoziția decorativă

Motivele decorative sunt : geometrice, florale, etc.

Compoziția decorativă se deosebește de compoziția plastică prin modul de organizare. Arta decorativă presupune ornamentarea unor suprafețe sau obiecte cu ajutorul unor motive decorative, a unor elemente din natură, stilizate sau a unor elemente geometrice.

Stilizarea este procedeul prin care se simplifică formele din natură, păstrând caracterul ei esențial. Elementul obținut în urma stilizării se numește motiv decorativ.

„Stilizarea, în artele plastice este mijlocul de a scoate în relief anumite trasaturi ale imaginii atrăgând atenția privitorului și de a estompa altele, neesențiale pentru transmiterea mesajului. Stilizarea cere un mod unitar de organizare a ansamblului de care depind toate detaliile.” (Nanu, Adina, II p.8)

Arta decorativă se realizează în tehnici diferite: lemn, marmură, piatră, cusături, țesături, vitraliu, mozaic, metale prețioase etc.

Principiile de bază ale compoziției decorative

Principiile de bază ale compoziției decorative sunt: repetiția, alternanțe, simetria, gradația etc.

Repetiția este un procedeu de ornamentare care constă în repetarea unui element de limbaj plastic (punct, linie, formă) sau a unui motiv decorativ obținut prin stilizare.

Alternanța este o succesiune de cel puțin două elemente. Alternanța poate fi: de culoare, de motiv sau de poziție.

Simetria presupune existența unei axe ce are de o parte și de alta aceleași motive decorative sau elemente plastice.

Ea reprezintă ordine și armonie în organizarea unei compoziții. Axa poate fi orizontală, verticală sau oblică.

Formele compoziționale ale folosite în artă decorativă

Formele compoziționale folosite în arta decorativă sunt: friza, chenarul, jocul de fond etc.

Friza este compoziția în formă de bandă în care se ordonează elementele plastice sau motivele după principiile artei decorative.

Chenarul este o bandă decorativă ce decorează o suprafață de jur împrejur.

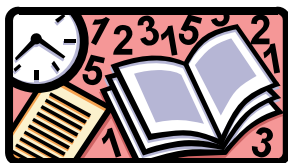
Jocul de fond se organizează pe bază de rețea geometrică sau liber pe toată suprafața de lucru.

Liniile rețelei geometrice nu întotdeauna sunt vizibile, ele au rolul de a ordona ritmul distribuției motivelor.

Aplicații practice pentru elevi

- Exerciții de obținere a petelor plate
- Exerciții de realizare a unor motive decorative pe baza de puncte și linii
- Exerciții de realizare a unor motive decorative pe baza de figuri geometrice
- Proiect pentru decorarea oului cu motive ordonate după principiile artei decorative
- Friza decorativă cu figuri geometrice utilizând alternanța de culoare, mărime sau forma
- Joc de fond cu rețea în formă de pătrate și motive stilizate inspirate din natura (frunze, flori, etc.)

3.4. Test de autoevaluare 1

1. Explicati modul de organizare a compozitiilor inchise si deschise.
2. Ce este stilizarea ?
3. Indicati principalele principii ale artei decorative.
4. Explicati modul de organizare a compozitiei decorative.
5. Realizati schita unei compozitii plastice deschise.

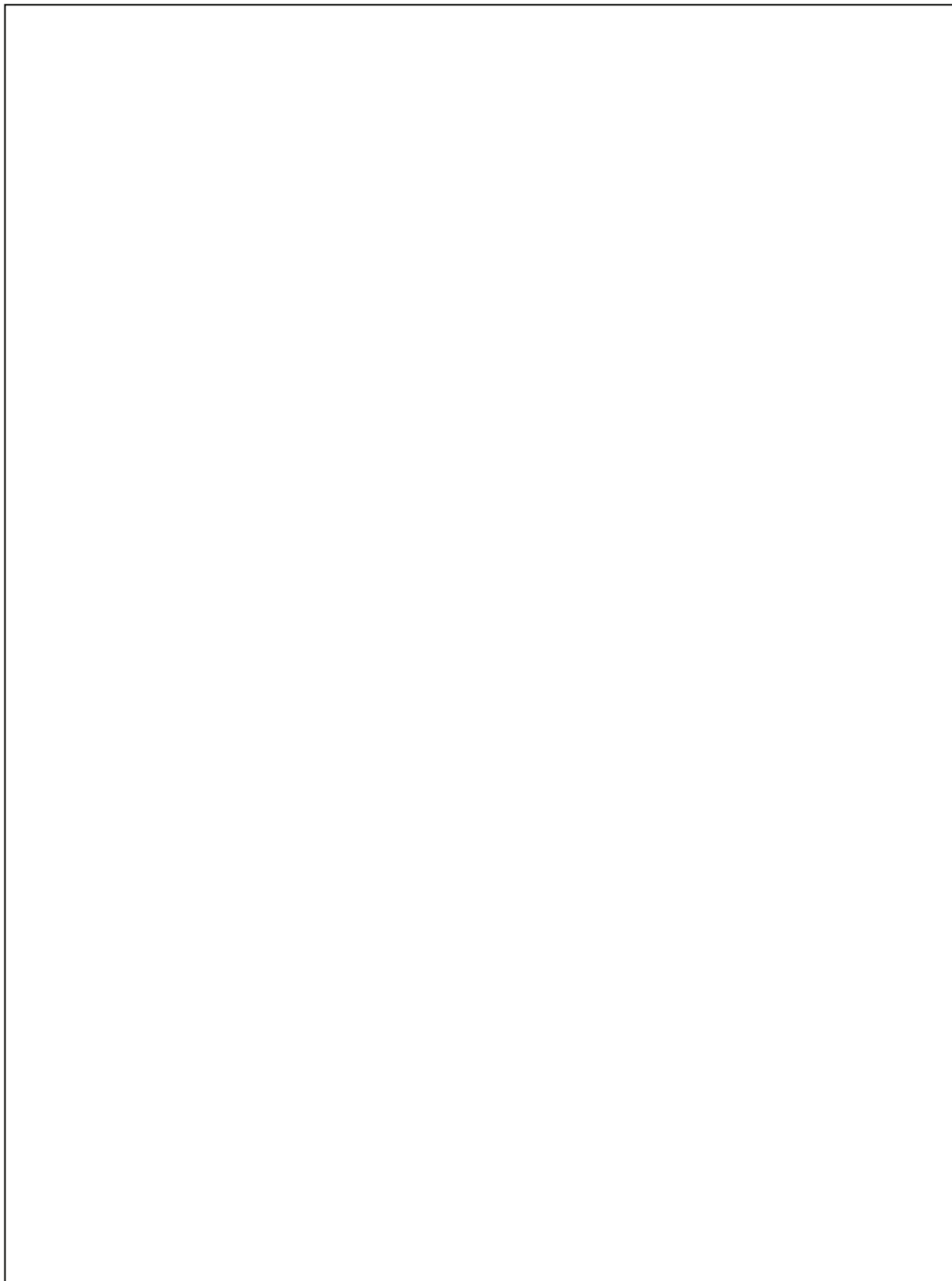
Răspunsurile vor fi încadrate in spațiul 1.
Schita compozitiei plastice se va realiza in creion, in spatial de la pag. 45

1

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2

 Pentru realizarea acestei compoziții consultați imaginile din lucrare.

3.5. Lucrarea de verificare nr. 2

1. Analizați sub formă de eseu lucrarea “Natura statică” a pictorului Gheorghe Petrascu.

Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrării;
- tipul compoziției.....0,5 p.
- armonia cromatică0,75 p.
- gama cromatică.....1 p.
- formele plastice.....0,5 p.
- paleta de culori.....0,5 p.
- mesajul transmis de autor.....0,5 p.

Analiza lucrării se va realiza în maxim 200 cuvinte.

În încheiere se poate exprima un punct de vedere personal.

Gheorghe Petrascu, Natura statică

2. Analizati lucrarea de mai jos si precizati punctual :

- genul lucrarii.....0,5 p.
- elemente de limbaj plastic.....0,75 p.
- gama cromatica.....1 p.
- tonuri si nuante.....1 p.
- tipul petei de culoare.....0,5 p.
- contraste cromatice.....1,5 p.

Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL (1+2) : 10 p.

Utilizati o terminologie specifica domeniului plastic.

Aplicati informatiile primite in capitolele 1, 2 si 3.

Redactarea trebuie să aiba coerența în exprimare.

Scrieti lizibil si utilizati terminologia specifica artei plastice.

Criterii de evaluare

1. Identificarea tipului de compoziție.....1 p.
2. Recunoașterea elementelor de limbaj plastic.....2 p.
3. Identificarea tehnicii de lucru.....1 p.
4. Precizarea gamei cromatice.....1 p.
5. Precizarea tonurilor și nuanțelor.....0,5 p.
6. Identificarea contrastelor cromatice.....1,5 p.
7. Originalitate în interpretarea lucrării.....0,5 p.
8. Folosirea corectă a normelor de ortografie și punctuație.....1,5 p.

Lucrare realizata de elev

3.6. Lucrări din creația plastică universală în care pictorii au folosit diferite elemente de limbaj plastic

Van Gogh, Noapte înstelată

Pierre-Auguste Renoir, Le Moulin de la Galette

Nicolae Tonitza, Fata pădurarului

Wassily Kandinsky, Compoziție

Ștefan Luchian, Peisaj

Atenție!

Ce punctaj ați obținut după rezolvarea lucrării de verificare? Mai aveți cerințe nerezolvate? În situația aceasta, trebuie să recitiți capitolele „Culoarea” și „Compoziția”, precum și modelele de analiza a imaginii artistice din lucrarea „Curențele artei moderne”, autor Ioan Cristea,.

Bibliografie

Arnheim Rudolf – Arta și percepția vizuala, Ed. Meridiane, București, 1979, p.12-21

Baran Viorica – Album metodic, EDP, București, 1985, p.10-32

Berger Rene – Descoperirea picturii, , Ed. Meridiane, București, 1975, p.27-45

Cristea Ioan – Curențele artei moderne, Ed. Alfa, București 2001, p.10-50

Pleșu Andrei – Călătorie în lumea formei, , Ed. Meridiane, București, 1974, p.17-32

Read Herbert – Semnificația artei, , Ed. Meridiane, București, 1969, p.23-42

Vaideanu George – Cultura estetică școlară, EDP, București, 1967, p.15-27

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 4

METODE DIDACTICE ȘI MIJLOACE DE ÎNVĂȚĂMÂNT UTILIZATE ÎN PREDAREA EDUCAȚIEI PLASTICE

Cuprins

4.1. Obiectivele unității de învățare.....	43
4.2. Prezentare generală	44
4.3. Metode didactice	46
4.4. Test de autoevaluare	49
4.5. Mijloace de învățământ.....	52
4.6. Test de autoevaluare	55
Bibliografie.....	56

4.1. Obiectivele unității de învățare

La sfârșitul unității de învățare studenții vor fi capabili :

- să denumească metodele didactice utilizate în demersul didactic;
- să explice fiecare metodă didactică;
- să coreleze metoda didactică cu timpul lecției și cu particularitățile de vârstă ale elevilor;
- să selecteze mijloacele de învățământ adecvate diferitelor teme plastice și subiecte.

„ Metoda – ansamblu al operațiilor ce se constituie ca instrument al acțiunii, prin intermediul căruia subiectul cunoscător abordează dezvoltarea esenței “

„ Mijloacele de învățământ – ansamblul materialelor utilizate în procesul de învățământ și care prin valorificarea potențialului lor pedagogic, sprijină realizarea eficientă a obiectivelor educației “

(Dicționar de pedagogie, Ed. Didactică și Pedagogică București, 1979)

4.2. Prezentare generală

Metodologia organizării și desfășurării activităților artistice – plastice la școlarii mici se referă la metodele de predare – învățare prin care se urmărește exersarea funcțiilor intelectuale condiționată de informațiile transmise și de modul în care acestea sunt transferate (educator – școlar).

În practica didactică, metoda este calea de urmat în vederea atingerii obiectivelor instructive – educative propuse de programele școlare (obiectivele cadru și cele de referință) precum și scopurile sau obiectivele operaționale urmărite în cadrul fiecărei activități.

Obişnuim să spunem metode și procedee deoarece în structura fiecărei metode sunt incluse mai multe procedee care fac ca metoda să fie eficientă și mai interesantă.

Metodologia procesului de învățământ (ansamblul metodelor) trebuie să aibă un caracter dinamic, flexibil și să ducă la creativitate didactică.

Metodele au funcții în sine, adică sunt bine individualizate, au funcții generale sau sunt polifuncționale.

Funcțiile cu caracter general sunt:

- funcția cognitivă – organizarea și dirijarea cunoașterii teoriei elementelor de limbaj dar și a tehnicilor de lucru sau a modalităților de organizare compozițională;

- funcția motivațională – de trezire a interesului pentru creația plastică, pentru transformarea formei, pentru descoperirea armoniilor cromatice și pentru domeniul plastic în general;

- funcția operațională – element de legătură între elev și conținuturile specifice disciplinei plastice, între obiectivele operaționale propuse și temele plastice propuse;

- funcția formativ – educativă – de modelare a atitudinilor, convingerilor și sentimentelor față de frumosul din natură, arta și societate, de exersare și dezvoltare a proceselor psihice și motrice, paralel cu însușirea cunoștințelor și formarea deprinderilor specifice activităților plastice;

Funcțiile
metodelor
didactice

Metodele didactice folosite, trebuie să asigure realizarea sarcinilor specifice instructive – formative ale educației artistice – plastice la școlarii mici; acestea fiind legate de dezvoltarea sensibilității, imaginației, gândirii artistice.

Metoda –
calea
eficientă
de
organizare
și dirijare a
învățării

Începând cu școlaritatea mică se urmărește:

- dezvoltarea acuității vizuale prin exerciții – joc de observare a unor obiecte diferite ca mărime, grosime, forma, culoare (grade de intensitate ale aceleiași culori) sau exerciții – joc de asociere a culorilor prezentate cu cele specifice elementelor din natura (verde ca iarba, galben ca lămâia, albastru ca cerul etc.)
- dezvoltarea gândirii creatoare (artistice) prin descrierea unor fenomene ale naturii: ploaie, tunet, fulger, inserare pentru ca școlarul să fie capabil să realizeze asocieri între obiecte, fenomene, forme, culori, să transforme noțiunile abstracte în noțiuni metaforice cu caractere individuale și semnificative (răcoarea pădurii și verdele frunzișului, căldura verii și portocaliul soarelui)

În didactica modernă sunt promovate metode activ – participative prin care se pune accent pe atitudinea activă, izvorâtă din interiorul școlarului. Astfel de motivații: curiozitatea de a cunoaște, de a investiga și a descoperi, de a observa, explica și reda, de a inventa sunt prezente în viața școlarului, învățătorul trebuie să se bizuie pe ele și să le dezvolte.

Participarea la actul învățării este o problemă esențială a dezvoltării și se referă la talentul educatorului de a stimula participarea activă și deplină, psihică și fizică, individuală și colectivă a școlarului mic.

Astfel putem spune că metodele activ – participative au un caracter formativ – educativ, dezvoltă gândirea, memoria, imaginația, voința, potențialul de cunoaștere și creație al școlarilor.

Metodele didactice nu trebuie să ducă la un dirijism excesiv, dirijarea învățării, a executării unei lucrări plastice să fie îmbinată cu munca independentă a școlarului pentru ca acesta să-și poată afirma spontaneitatea specifică vârstei, gândirea și imaginația.

Expozițiile de artă plastică largesc orizontul de creație al elevilor, trezesc interesul pentru arta plastică

În cadrul disciplinei educație plastică putem vorbi de metode de educație estetică prin care se realizează obiectivele educației estetice:

- formarea priceperilor și deprinderilor necesare înțelegerii, interpretării sau creării artei;
- cunoașterea și analiza în cadrul activității școlare a capodoperelor artei plastice
- crearea ambianței estetice în incinta și exteriorul școlii.

4.3. Metode didactice

➤ Metoda exercițiului

Exercițiul-
executare
repetată și
constientă
care solicită
inițiativa și
gândirea
creatoare

Aceasta este principala metodă în desfășurarea activităților artistico – plastice și se utilizează în scopul formării de priceperi și deprinderi practice, dezvoltării unor capacități și aptitudini și stimulării potențialului creativ al școlărilor.

Se realizează exerciții :

- de familiarizare cu instrumentele și materialele de lucru
- de combinare a culorilor pentru a diversifica și îmbogăți paleta cromatică;
- de a prelua și transforma forma spontană
- de a transfigura formele inspirate din natură pentru a obține forme noi, expresive și sugestive;
- de a structura suprafața de lucru după scheme compoziționale adecvate temei plastice și subiectului;
- de a aplica principiile artei decorative în compoziții structurate divers (friza, chenar, joc de fond);

S-a constatat că utilizând această metodă, elevii capătă o siguranță în realizarea lucrărilor, și astfel se exprimă plastic cu ușurință și satisfacție.

➤ Metoda exercițiului – joc

Jocul
angajează
resursele
intelectuale,
morale,
estetice

Această metodă se utilizează în special la școlarii din clasa I, pentru ca ei să înțeleagă mai bine anumite probleme legate de culoare și de tehnici de lucru.

Prin joc se îmbină spontanul cu imaginarul, se produce destindere, plăcere și bucurie.

Exercițiile – joc pot fi; de observare a elementelor din natură, de imaginație, de descoperire a diferitelor culori (nuanțe, tonuri) sau procedee de colorare (fuzionare, tușare, stropire etc.).

Jocul ca metodă didactică nu este un mijloc de divertisment ci un mijloc de cunoaștere, de învățare. Exercițiul – joc pune în fața elevilor, situații noi de rezolvare a spațiului plastic, de descoperire a unor efecte expresive de forme sau culori. Jocul trebuie să fie un mijloc de stimulare a creativității copiilor.

➤ **Metoda demonstrației**

Modalitatea de a materializa cele explicate (efecte, armonii, tehnici, combinații de culori etc)

A demonstra cu ajutorul materialelor intuitive (imagini artistice, planșe, materiale din natura) înseamnă a asigura un suport concret activității de învățare.

Școlarul trebuie să vizualizeze formele din natura și cele artistice, culorile din natura și cele obținute prin diferite tehnici de marii pictori etc.

Demonstrația practică, la tablă sau pe un suport de lucru în ceea ce privește utilizarea elementelor de limbaj plastic sau modul în care se fluidizează sau se combina culorile, reprezintă o secvență importantă în desfășurarea demersului didactic.

Prin această metodă didactică, informațiile se primesc atât prin văz cât și prin auz, procentul lor de asimilare crește și astfel se evită înțelegerea greșită a problemelor plastice.

Exemplu:

Tema plastică: Tonuri

- Se combină alb cu puțin roșu și se obține un ton foarte deschis de roșu
- Se combină alb cu mai mult roșu și se obține un ton de roșu diferit de primul
- Se combină în continuare aceste culori schimbând progresiv cantitatea de roșu obținându-se scara tonală deschisă a roșului

La fel se procedează și în cazul obținerii tonurilor de roșu închis (roșu + negru în cantități progresive)

Demonstrația se realizează practic și se susține cu ajutorul planșelor didactice.

➤ **Metoda explicației**

Explicația să fie legată de experiența anterioară a elevului

Metoda explicației trebuie să aibă o pondere mai mică în desfășurarea activităților plastice deoarece capacitatea de concentrare este mai mică la această vârstă. Dacă explicația este prelungită, apare fenomenul de oboseală. De aceea educatorul trebuie să utilizeze alături de limbajul verbal și limbajul nonverbal (gestică, expresia feței) sau modularea vocii și expresivitatea frazei.

Explicația întotdeauna este însoțită de planșe demonstrative adecvate și de demonstrații practice.

Conversația stimulează gândirea pentru a elabora răspunsuri prin efort propriu

➤ **Metoda conversației**

În cadrul metodei conversației distingem:

- conversația euristică (însușirea de noi cunoștințe)
- conversația de reactualizare (reactualizarea și introducerea cunoștințelor în noua temă plastică)
- conversația de fixare (fixarea și sistematizarea cunoștințelor primite)
- conversația de verificare (verificarea cunoștințelor teoretice legate de tema plastică)
- conversația de evaluare a lucrărilor (evaluarea lucrărilor realizate de elevi după criteriile de evaluare stabilite)

Este important modul în care sunt formulate întrebările. Acestea trebuie să fie clare, concise, într-o terminologie adecvată vârstei copilului. Să se evite cele cu răspuns indus, cele stufoase, imprecise sau cele care presupun răspunsuri monosilabice („da” - „nu”).

Pentru a oferi valoare acestei metode, conversația trebuie minuțios pregătită, întrebările să fie formulate cu precizie și să solicite gândirea iar răspunsurile să fie corecte și originale.

Dialogul dirijat incită curiozitatea, dezvoltă gândirea

➤ **Metoda dialogului dirijat**

Este o metoda didactică apropiată metodei conversației și se adresează cu precădere vârștelor mici. Este o cale prin care se înlătură învățarea mecanică de către elevi a unor conținuturi teoretice sau a unor procedee practice.

Întrebarea „Ce se întâmplă dacă” în cazul combinării unei culori cu alb sau negru în cantități diferite îi ajută pe elevi să observe că acestea se deschid sau se închid progresiv.

Metoda dialogului dirijat include mai multe procedee prin care se deplasează centrul de greutate de la întrebările de orientare învățător – elev la cele de investigare elev – învățător. Ea conferă o anumită autonomie în abordarea problemelor plastice.

Eforturile intelectuale ale școlărilor sunt îndrumate în direcții divergente, ceea ce face ca problema plastică să poată fi rezolvată prin mai multe procedee. Astfel se dezvoltă imaginația, priceperea de a culege informații și implicit gândirea creatoare.

În activitatea plastică, alături de metodele specifice prezentate mai pot fi utilizate și altele cum ar fi:

- metoda Brainstorming (asaltul de idei) care permite elevilor să propună mai multe idei de rezolvare a unei probleme plastice;
- metoda sinectică vizează de asemenea dezvoltarea gândirii divergente și constă în apropierea prin analogii și metafore de problema plastică

Alte metode didactice

- problematizarea prin care se stârnește curiozitatea, dorința de rezolvare pe baza experienței anterioare și a elementului nou care apare în rezolvarea unei teme plastice sau a unei tehnici de lucru

Utilizarea metodelor adecvate conținuturilor, obiectivelor propuse, temelor plastice și tehnicilor de lucru, particularităților de vârstă, tipului de activitate, facilitează desfășurarea unui demers didactic eficient și modern.

Lucrare realizată de elev

4.4 Test de autoevaluare 1

1. Denumiți metodele didactice utilizate în predarea educației plastice.

2. Explicați metodele didactice:

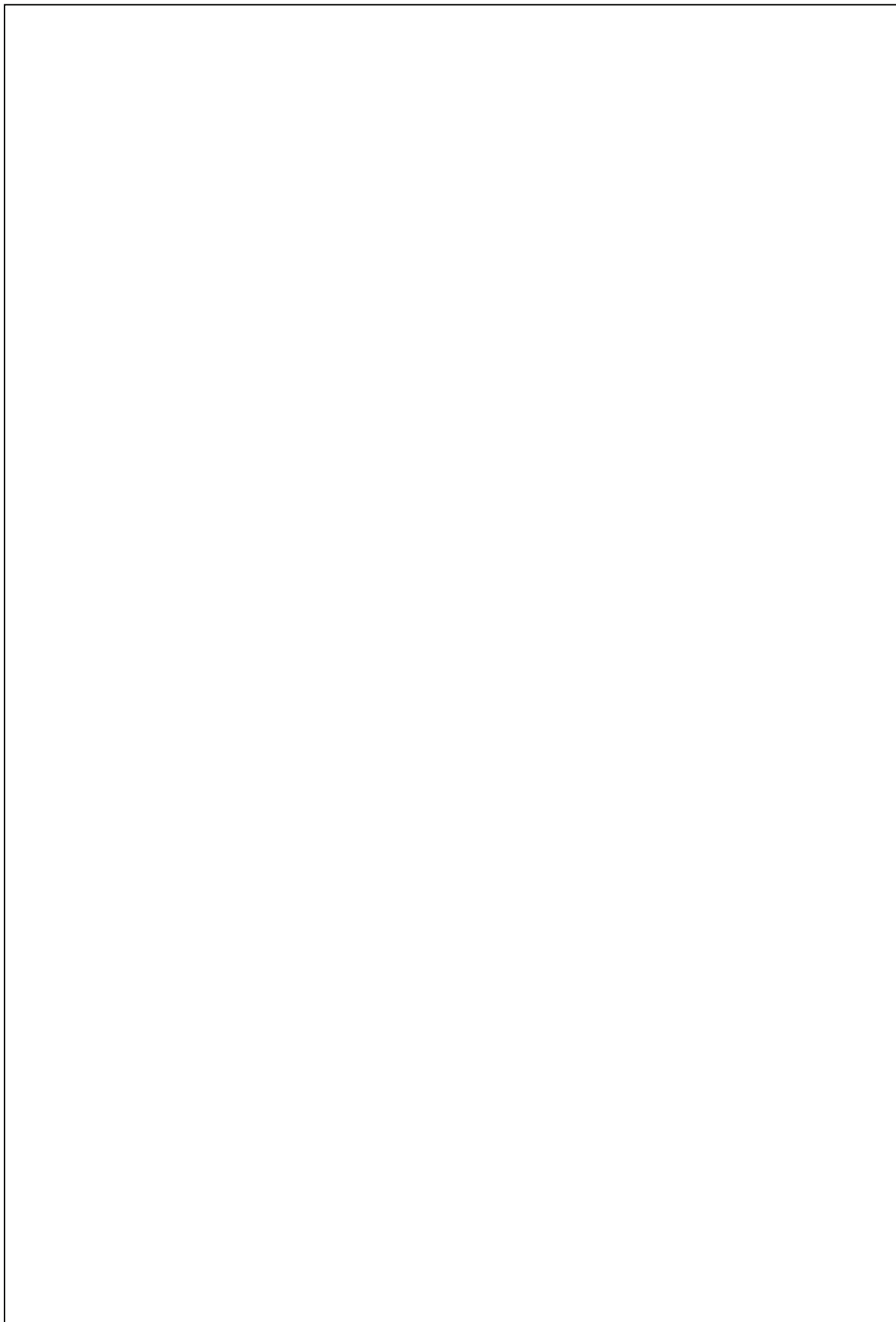
- **Metoda exercitiului**
- **Metoda demonstrației**

Pentru cele două metode didactice veți exemplifica cu câte o problemă plastică.

Răspunsurile vor fi încadrate în spațiile rezervate în continuare.

1. Pentru rezolvarea acestui test consultați capitolul 4 (4.1)

2.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

4.5. Mijloace de învățământ

Mijloace de învățământ – categorie importantă a bazei tehnico - materiale

Alături de metode, materialele didactice și mijloacele de învățământ ajută la atingerea obiectivelor propuse în cadrul unei activități și constituie strategia didactică a activității.

Prin mijloace de învățământ înțelegem un ansamblu de instrumente materiale și tehnice care sunt folosite în procesul de predare-învățare.

Materialul didactic este o categorie de material intuitiv cu ajutorul căruia se pot realiza cerințele principiului intuiției.

Materialul demonstrativ este integrat demersului didactic pentru a lămuri problemele cromatice (armonie, contrast, degrade, griuri colorate) schemele de organizare compozițională (compoziție închisă, deschisă) și diferite tehnici de lucru.

Mijloacele de învățământ sunt instrumente de acțiune purtătoare de informație care intervin în procesul de instruire, sprijinind învățătorul în activitatea de predare și elevul în efortul de învățare.

Mijloacele de învățământ pot fi grupate astfel:

- mijloace informativ – demonstrative (materiale intuitiv – naturale, obiecte confecționate, ilustrații, albume de arta, tablouri, desene la tabla, planșe demonstrative etc.)
- mijloace de exersare a deprinderilor
- mijloace de evaluare a rezultatelor

În activitatea plastică sunt utilizate mai mult materiale și mijloace informativ - demonstrative care reprezintă surse de informație, ajută la transmiterea noilor cunoștințe și la exemplificarea unor noțiuni plastice.

Exemple:

- **Cercul cromatic** al lui Johannes Itten sau cercul celor 12 culori care permite explicarea unor legi ale culorii necesare încă de la clasele mici. Noțiunile teoretice se vor prezenta treptat, în funcție de particularitățile de vârstă și într-o terminologie adecvată. Pe baza cercului cromatic, elevii vor observa raporturile de:

- cald-rece;
- culoare primară și culoare obținută prin amestec fizic;
- culori opuse sau diametral opuse;
- culori vecine;
- culori înrudite (semene)

Cercul cromatic al lui Johannes Itten

Steaua culorilor în care se disting culorile fundamentale și cele binare.

- **Jetoane colorate** se pot confecționa din cartoane de diferite forme (cerc, pătrat, dreptunghi etc.) C aceste jetoane se pot explica și demonstra:
 - tipurile de culori (culori primare, binare, calde, reci etc.)
 - degradeurile (tonuri închise și deschise)
 - monocromie (tonurile închise și deschise ale unei culori)
 - nuanțe (amestecul dintre două culori vecine)
 - pata de culoare (picturală și plată)

Jetoanele colorate se pot utiliza atât la școlarii din clasele mici cât și la cei din clasele mari. Aceștia vor fi puși în situația de a denumi sau a recunoaște cu ajutorul jetoanelor, diferite culori.

- **Materiale din natură** – frunze, flori, insecte, crengi desfrunzite, vase, legume, fructe etc.

Școlarii vor observa culorile și formele naturale, vor denumi culorile și formele observate și vor face comparații de mărime, formă, culoare etc. pentru ca pe baza acestora să se poată exprima plastic într-un mod cât mai personal.

- **Lucrările elevilor** realizate de-a lungul anilor și păstrate în mapa învățătorului. La o activitate se pot prezenta puține lucrări când se urmărește rezolvarea unei probleme plastice și multe lucrări când se urmărește modul de realizare a unui subiect. Școlarul trebuie să conștientizeze progresiv că același subiect se poate realiza în mai multe feluri, într-un mod cât mai personal.

Lucrare realizata de elev

- **Albume de artă** care vor ajuta școlarii să pătrundă în lumea muzeelor, a creației plastice a marilor pictori. Utilizarea albumelor are și un scop educativ prin faptul că elevii vor învăța să iubească, să prețuiască opera de artă și cartea. Cu ajutorul albumelor de artă; aceștia pot cunoaște reprezentanții de seamă ai artei plastice românești (N. Grigorescu, I. Andreescu, N. Tonitza, C. Baba etc.).

- **Mijloace audio-vizuale** care imprimă procesului de învățământ un caracter modern racordat la evoluția tehnică contemporană.

4.6. Test de autoevaluare 2

Descrieți un joc didactic prin care școlarii sau prescolarii să realizeze amestecuri fizice de culoare și indicați mijloacele de învățământ folosite.

Jocul didactic este un mijloc de cunoaștere (de învățare), de aceea trebuie să urmăriți:

- vârsta școlarii sau prescolarii;
- tema plastică
- materialele de lucru
- organizarea
- situații de învățare
- inițiativa și fantezie
- corectitudinea selectării metodelor didactice

Răspunsul va fi încadrat în spațiul rezervat în continuare.

Bibliografie

- Ausubel R., Învățarea în școală, E.D.P. București, 1981, p.10-52
- Claparede E., Psihologia copilului și pedagogia experimentală, E.D.P. București, 1975, p.7-45
- Cristea M., Ghid metodic, E. Petriș, București, 1991, p.10-37
- Ilioaia M., Metodica predării desenului, E.D.P. București, 1977, p.7-28
- Noveanu E., Probleme de tehnologie didactică, București, 1977, p.16-34
- Potolea D., Structuri, strategii, performanțe, în învățământ, Ed. Academiei, București, 1981
- Preda V., Strategii de instruire, Cluj Napoca, 1985, p.11-31
- Toma S., Profesorul, factor de decizie, Ed. Tehnica, București, 1994, p.17-25
- Tohaneanu Alex., Metodica predării desenului, E.D.P. București, 1971, p.11-29
- Vlasceanu L., Învățarea și noua revoluție tehnologică, EP, București, 1988, p.9-32

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 5

CREATIVITATEA LA PREȘCOLARI

Cuprins

5.1. Obiectivele unității de învățare.....	57
5.2. Creativitatea	58
5.3. Imaginația	60
5.4. Test de autoevaluare	61
5.5. Tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice	62
Bibliografie.....	63

5.1. Obiectivele unității de învățare

La sfârșitul unității de învățare, studenții vor fi capabili:

- să conștientizeze factorii care determină dezvoltarea imaginației createoare la preșcolari;
- să identifice fazele evoluției desenului infantil;
- să sesizeze caracteristicile desenului infantil;
- să explice principalele tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice la preșcolari;
- să elaboreze un proiect didactic pentru activitatea plastică la preșcolari.

5.2. Creativitatea

Activitatea plastică constituie mijlocul de stimulare a potențialului creativ la copil

Activitatea plastică din grădiniță, prin conținuturile pe care le utilizează, satisface și dezvoltă curiozitatea copilului, nevoia de descoperire și exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic.

Mai mult decât alte activități, cea plastică constituie cadrul și mijlocul cel mai larg de activare și stimulare a potențialului creativ. Culoarele, formele plastice și liniile sunt mijloace de exprimare și de exteriorizare a problemelor preșcolarului. Prin arta se dezvoltă sensibilitatea senzorială dar și cea comportamentală. Sensibilitatea artistică se construiește pe baza afectivității, intuiției și fanteziei, în funcție de priceperea metodică a educatoarei.

Personalitatea copilului și implicit sensibilitatea lui artistică este rezultatul acțiunii conjugate a factorilor ereditari, de mediu și de educație. De aceea educatoarea trebuie să conștientizeze că limbajul plastic este cel mai apropiat preșcolarului și să nu ceară să reproducă până la identificare elementele din natura.

Acțiunile educative desfășurate în vederea stimulării și dezvoltării potențialului creativ în activitățile de educație plastică au următoarele obiective:

- îmbogățirea reprezentărilor despre forma și culoarea obiectelor din natură;
- formarea unor deprinderi de lucru cu ajutorul materialelor specifice artei plastice;
- dezvoltarea capacității de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
- dezvoltarea imaginației reproductivă și a imaginației anticipative;
- cultivarea spiritului de observație, a percepțiilor vizuale, a sensibilității artistice precum și a imaginației creatoare;
- utilizarea principalelor elemente ale limbajului plastic (punct, linie, culoare) pentru a exprima plastic subiecte simple;
- recunoașterea și denumirea culorilor.

Creativitatea didactică, în funcție de particularitățile de vârstă ale copilului și de specificul educației plastice, duce la descoperirea și dezvoltarea potențialului creativ al acestuia.

În general, predispozițiile artistice la vârsta preșcolară sunt:

- simțul culorii (asocierea culorilor prezentate cu cele din mediul înconjurător sau cu cele utilizate de copil în lucrarea proprie, precum și interesul de a obține noi nuanțe prin amestecuri de culori);
- simțul formei care se manifesta prin interesul de a observa cu ușurință forma din natură precum și prin exprimarea cu ajutorul unor forme din imaginație;
- simțul ritmului se exprima prin respingerea uniformității și utilizarea ritmului liniilor, al culorilor într-un mod propriu care reflecta ritmul demersurilor psihice;
- simțul spațiului se manifestă prin încercarea copilului de a organiza suprafața de lucru într-un mod echilibrat.

Experiența didactică a arătat că încă de la vârsta preșcolară, copilul are un fond creativ și că acesta se poate dezvolta prin întrepătrunderea și interacționarea unor condiții cum ar fi:

- climatul de creativitate în care educatoarea stimulează curiozitatea copiilor și curajul de a utiliza sau combina culorile, prin crearea unei atmosfere de activitate liberă sau de colaborare prin realizarea unor lucrări colective, precum și prin aprecieri pozitive privind rezultatele obținute;
- dobândirea unor cunoștințe privind elementele limbajului plastic și a tehnicilor de lucru la activitățile de desen, pictură sau modelaj;
- dezvoltarea gândirii artistice plastice începând cu grupa mijlocie când copiii sunt îndrumați să gândească în imagini antrenând :afectivitatea, memoria vizuala, senzațiile și percepțiile.

Gândirea artistică plastică acționează mai mult în emoțional și presupune curaj, încercări, libertate în exprimare, încurajare, informație și exercițiu.

Creativitatea ca dimensiune a personalității copilului presupune următoarele funcții:

- fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor (începând cu preșcolăritatea) în utilizarea numărului de culori și de forme plastice (fluiditatea presupune bogăția, ușurința și rapiditatea asociațiilor de imagini sau idei, iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cât mai multe forme și culori ale unui obiect)
- flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontană de a asocia culori și forme la tema prezentată de educatoare, presupune modificarea rapidă a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească și alte nuanțe prin combinații de culori sau să redea și alte forme (copaci, flori, obiecte).
- originalitatea care presupune noutate, imaginație, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preșcolară.

În urma unor experimente realizate la diferite nivele de vârstă s-a constatat că preșcolarii prezintă o fluiditate mai mare în lucrările cu temă dată și cu elemente sugerate în compoziție, flexibilitatea este mai mare în lucrările cu elemente sugerate și originalitatea este mai vizibilă în lucrările cu teme libere.

Funcțiile creativității se amplifică odată cu lărgirea experienței cognitive cu transformările în planul gândirii, al percepției, al reprezentării și cu consolidarea funcțiilor memoriei.

5.3. Imaginația

Imaginația este strâns legată de dezvoltarea psihică generală a copilului.

Imaginația este un proces psihic de creare a unor imagini noi pe baza experienței cognitive anterior formate. Preșcolarul este capabil să creeze imagini noi, el își poate reprezenta ceea ce nu există în realitate.

Senzațiile, percepțiile, memoria furnizează imaginației materialul necesar, care este supus unei prelucrări analitico-sintetice. Prin analiză se desprind unele trăsături și însușiri ale obiectelor percepute iar prin sinteză aceste trăsături și însușiri sunt recombinate într-o formă nouă.

Se disting două tipuri de imaginație:

- imaginație involuntară care reprezintă forma inițială și cea mai simplă ce se manifestă prin apariția ideilor sau imaginilor noi fără nici o intenție specială. De exemplu, copilul își poate imagina un nor având diferite forme: flori, animale, figuri umane etc.
- imaginație voluntară care apare ca rezultat al unei intenții speciale de a crea ceva nou.

În funcție de prezența sau absența elementelor noi și originale, se disting:

- imaginația reproductivă – reprezentarea unui obiect sau fenomen nou pe baza descrierii verbale. Pentru a realiza reprezentări noi este important ca descrierea să fie expresivă și imaginile prezentate să fie adecvate. De exemplu, în activitatea plastică în care educatoarea descrie diferite forme ale copacilor, ea trebuie să utilizeze în descriere și limbajul nonverbal (gestica, expresia feței etc.) pentru ca preșcolarul să-și poată imagina diverse forme de copaci.
- imaginația creatoare care se deosebește de cea reproductivă prin crearea unor imagini fără suportul unor descrieri amănunțite.

Apariția imaginației este strâns legată de dezvoltarea psihică generală a copilului. Ea funcționează în strânsă unitate cu gândirea, limbajul și procesele afective.

Imaginația și gândirea sunt două procese psihice care se întrepătrund și se intercondiționează reciproc. În procesul imaginației apar idei și imagini noi. Imaginația este cu atât mai bogată cu cât memoria furnizează material pentru imaginație. Dacă volumul de cunoștințe este bogat, este ușor de combinat și recombinate elemente de limbaj pentru a produce imagini artistice noi.

Vârsta preșcolară este considerată drept perioada imaginației fanteziei, visării și jocului.

Imaginația copiilor nu trebuie considerată ca o evadare din viața concretă. Ea trebuie înțeleasă ca pe o reală cale cu ajutorul căreia lumea lor interioară devine mai largă și mai bogată, înlesnindu-le comunicarea. La vârsta preșcolară imaginația este în plină dezvoltare datorită lărgirii sferei cognitive și însușirii unor procedee de utilizare a materialelor și tehnicilor de lucru specifice domeniului plastic. Activitatea plastică oferă multe posibilități pentru dezvoltarea imaginației și implicit a creativității

Jocurile de creație cu subiecte din basme și povești au la baza reproducerea creatoare a imaginației artistice. Imaginile create de fantezia copilului devin tot mai bogate în conținut de la an la an.

5.4. Test de autoevaluare 1

1. **Elaborați 3 obiective care vizează dezvoltarea creativității la vârsta preșcolară**
2. **Explicați principalele funcții ale creativității**
3. **Care sunt tipurile de imaginație?**

Răspunsul va fi încadrat în spațiul rezervat în continuare.

Pentru rezolvarea acestui test consultați capitolele “Creativitatea” și “Imaginația”

5.5. Tehnici de lucru

Stimularea
creativității
presupune
diversificarea
tehnicilor de
lucru

Prin utilizarea diversificată a tehnicilor de lucru în activitățile plastice, copiii își dezvoltă capacitatea de exprimare, având astfel posibilitatea de a comunica cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, propriile idei, trăiri și sentimente.

Prin lucrările obținute la desen sau pictura, educatoarea primește informații despre nivelul de dezvoltare fizică, psihică și socială al copilului, în vederea stabilirii unor strategii eficiente de instruire și educare, adaptate la potențialul fiecăruia. Astfel, putem spune că lucrările de desen, pictura și modelaj constituie adevărate fișe de psihodiagnoză.

Diversificarea tehnicilor de lucru da posibilitatea educatoarei să utilizeze în desfășurarea activităților plastice, jocul ca metodă didactică.

Jocul, ca activitate principală, la preșcolari, îndeplinește funcții formative esențiale:

- incită curiozitatea și structurează interesele preșcolarilor;
- extinde aria relațiilor psihomatrice interpersonale.

Comunicarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic prin joc, presupune utilizarea unei game largi de tehnici de lucru pentru ca preșcolarul să fie pus în situația de a alege materialele și culorile în funcție de preferințele lui. Lucrările obținute sunt dovada că viața lor interioară este bogată, că uneori intențiile lor depășesc posibilitățile de care dispun, dar și că încep să-și însușească informațiile primare și tehnicile de lucru. În general, tehnicile de lucru sunt denumite în funcție de materialele utilizate. Acestea sunt:

- tehnica acuarelei - acuarela se fluidizează cu apă, se utilizează pe hârtie umedă sau uscată obținându-se pete transparente și luminoase
- tehnica temperii și guasei - aceste vopsele sunt opace și dense, ele se deschid și se închid numai în combinații cu alb sau negru;
- tehnica colajului - procedeu de obținere a unei forme sau compoziții plastice cu ajutorul unor materiale diverse (hârtie colorată, textile etc.), tăiate sau rupte
- tehnica decolajului - procedeul prin care efectele expresive se obțin prin dezlipirea prin ruperea fragmentarea a unor materiale suprapuse și lipite în prealabil pe suport de hârtie, lemn, carton etc.
- tehnica monotipiei presupune mai multe procedee :
 - acoperirea suportului de lucru (sticlă, metal, lemn, linoleum) cu tempera sau guașa, se desenează apoi prin zgâriere cu un vârf de creion, bat sau alt instrument de lucru, formele propuse. Deasupra se așează o coală de hârtie care se presează cu un alt suport tare. Se ridică cu grijă hârtia care va avea imprimate formele desenate prin zgâriere.
 - peste suportul acoperit cu tempera sau guașa (strat mai gros) se așează o coală de hârtie albă sau colorată, apoi se desenează pe ea compoziția plastică propusă, prin apăsare cu un instrument cu vârf.

- pe un suport tare se desenează cu pensula forme plastice simple, cu una sau mai multe culori. Peste desen se așează o coală de hârtie și se presează cu un alt suport tare.

- se îndoaie o foaie de hârtie, în interior se așează culori ușor fluidizate, se presează ușor cu palma dirijând în același timp culoarea spre margini, apoi se întinde foaia și se observa ca s-au obținut forme spontane care se pot prelucra pentru a sugera diferite elemente (flori, fluturi, forme fantastice etc.).

- tehnica amprentei - se pot folosi frunze de diferite forme și mărimi care se colorează pe dos în culori diferite, se așează cu suprafața colorată pe o coală de hârtie și se presează cu mâna, se ridică frunzele obținându-se o compoziție plastică

- tehnica ștampilei - ștampila se confecționează din diferite materiale (plastilina, guma, cartof, pluta) care se taie pentru a obține o suprafață netedă. Pe ea se desenează o forma simplă. Materialul din jur se decupează pentru a rămâne forma respectivă în relief, se colorează și se imprimă în mod repetat pe o coală de hârtie obținându-se o compoziție plastică

- dactilopictura (pictura cu degetele) este cel mai utilizat procedeu la grupa mica și mijlocie

- tehnica modelajului - se realizează prelucrarea unor materiale maleabile (lut, plastilina, coca din faină și aracet) cu ajutorul palmelor, degetelor sau a unor instrumente speciale numite eboșoare. Se pot obține forme în relief așezate orizontal sau vertical.

Programa activităților plastice propune obiective de referință care o ajută pe educatoarea să își planifice realizarea unor tehnici de lucru noi în desen, pictura și modelaj care să ajute dezvoltarea creativității la preșcolari.

Bibliografie:

Cristea S., Creativitatea în procesul de învățământ, Revista de pedagogie, 1992, p.16-27

Piaget J., Psihologia copilului, Ed. D.P. București, 1979, p.19-29

Rosca A., Creativitatea generală și specifică, Ed. Academiei București, 1981, p.21-32

Șchiopu U., Psihologia vârstelor, Ed., D.P. 1995, p.21-43

Zlate M., Imaginația, Ed. D.P. 1976, p.9-18

Unitatea de învățare 6

EVALUAREA

Cuprins

6.1. Obiectivele unității de învățare	64
6.2. Particularități ale evaluării	65
6.3. Evaluarea inițială.....	65
6.4. Evaluarea cumulative (sumativă)	66
6.5. Evaluarea continua (formative)	66
6.6. Test de autoevaluare	68
6.7. Criterii și itemi de evaluare.....	69
6.8. Lucrare de verificare – criterii de evaluare	72
Bibliografie	74

6.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de evaluare studentii vor fi capabili:

- să definească fiecare tip de evaluare;
- sa elaboreze criterii de evaluare pe teme plastice in concordanta cu tipul evaluarii si a particularitatilor de varsta;
- sa elaboreze itemi de evaluare raportati la teme plastice;
- să evalueze practic o lucrare realizată de elevi după criterii de evaluare.

„ Evaluarea constituie o activitate de colectare, organizare și interpretare a datelor obținute prin intermediul instrumentelor de evaluare în scopul emiterii unei judecăți de valoare asupra rezultatelor adoptării unei decizii educaționale, fundamentate pe concluziile desprinse din interpretarea și aprecierea rezultatelor “

(Manolescu, M. Evaluarea școlară, 2002, p.204)

6.2. Particularități ale evaluării

Evaluarea – expresie a necesității asigurării unei activități instrumentiv – educative de calitate

Evaluarea este o componentă importantă a demersului didactic care furnizează informații cu privire la desfășurarea procesului de predare-învățare. Ea vizează atât modul de organizare a activității de către cadrul didactic cât și rezultatele obținute. Astfel se creează o relație funcțională între constatarea și aprecierea rezultatelor produse și cunoașterea factorilor, situațiilor care au condus la obținerea acelor rezultate. Această relație, cadru didactic-școlar duce la diagnosticarea procesului didactic la stabilirea interdependenței dintre strategii, conținuturi evaluare și obiective.

Prin evaluare putem clasifica școlarii în funcție de performanțele proprii, putem descoperi aptitudini artistice, iar pentru îmbunătățirea acestor performanțe se pot stabili punctele tari și punctele slabe ale activității de predare-învățare. Lecțiile următoare pot fi etape cu obiective și sarcini de rezolvare, stabilite în urma celor constatate, pentru a obține noi performanțe. Deciziile ameliorative trebuie să fie raportate în permanență la vârsta școlarii, la specificul activității de creație plastică și la obiectivele prevăzute de curriculum.

Evaluarea trebuie racordată la situațiile de învățare, la structura fiecărui școlar, la aptitudinile lui artistice dar și la atitudinea lui față de învățare. Școlarul nu trebuie raportat la un etalon ci la obiectivele propuse pentru o temă plastică.

Evaluarea va fi justă numai în măsura în care va măsura competența vizată în mod precis de către învățător.

La educație plastică, evaluarea va fi subiectivă dacă nu se va face după criterii care să măsoare obiectivele propuse și dacă nu se va urmări raportul dintre aspectele informative și cele formative.

În practica didactică distingem trei tipuri de evaluare: inițială, cumulativă (sumativă) și continuă (formativă).

6.3. Evaluarea inițială

Evaluarea inițială se efectuează la începutul anului școlar

Acest tip de evaluare se realizează pentru a stabili nivelul de pregătire al elevilor. În funcție de aceasta, cadrul didactic își stabilește obiectivele și își structurează conținuturile.

La educația plastică se va stabili la început de ciclu (cl. I) dacă școlarii au un vocabular specific artelor plastice minim, dacă au deprinderi de a utiliza materialele și instrumentele de lucru.

Școlarii vor fi puși în situație de a recunoaște, a denumi culori, forme din mediul înconjurător sau din planșe didactice și de a realiza practic o lucrare cu un subiect ușor și atractiv. Lucrările vor fi apreciate pozitiv de către învățător, în fața clasei, iar individual, în afara orei, se vor evalua după criterii de evaluare și descriptori de performanță. Prin acest tip de evaluare învățătorul va stabili dacă școlarii stăpânesc acele cunoștințe și abilități necesare înțelegerii conținuturilor prevăzute de programa școlară pentru clasa I.

Acest tip de evaluare ajută învățătorul să cunoască fiecare elev, capacitatea lor de înțelegere, abilitățile necesare redării formelor plastice pe baza celor din natură sau pe baza propriei imaginații.

Prin aceasta evaluare se obțin date care ajută la conturarea activității următoare, în trei planuri:

- modul adecvat de predare a noii teme plastice;
- aprecierea oportunității organizării unor activități de completare a informațiilor pentru întreaga clasă;
- dezvoltarea unor strategii de sprijinire a unor elevi.

6.4. Evaluarea cumulativă (sumativă)

Evaluarea sumativă – estimare a rezultatelor pe perioade mai lungi

Evaluarea cumulativă (sumativă) se realizează prin verificări parțiale ale unei unități de învățare (teme plastice), prin itemi de evaluare elaborați în concordanță cu conținuturile teoretice și prin lucrări cu subiecte diferite care constituie pretexte pentru realizarea unei teme plastice.

Evaluarea lucrărilor se realizează de asemenea prin criterii de evaluare stabilite de învățător în funcție de nivelul de vârstă al școlărilor (cls. I-IV).

Când evaluarea sumativă este o estimare globală, a unei perioade mai lungi (sfârșit de semestru sau de an) se poate face prin realizarea de către elevi a unei compoziții cu o temă plastică mai complexă propusă de învățător, iar subiectul și tehnica vor fi alese de școlari.

Acest tip de evaluare nu poate oferi învățătorului informații complete cu privire la modul în care școlarii și-au însușit atât noțiunile despre celelalte teme plastice cât și deprinderea de a utiliza alte elemente ale limbajului plastic sau alte tehnici de lucru.

Evaluarea sumativă, practica, poate scoate în evidență reale înclinații spre artă plastică ale elevilor.

Este indicat să se determine atât simțul pentru culoare și armonie, capacitatea de a reda forme plastice expresive, sugestive, cât și cantitatea de informații din sfera conținuturilor teoretice, specifice domeniului plastic.

6.5. Evaluarea continuă (formativă)

Evaluarea continuă (formativă) presupune verificarea rezultatelor pe conținuturi sau teme simple și permite identificarea unor neînțelegeri ivite în rezolvarea unor probleme plastice. Îndrumarea și evaluarea individuală a tuturor școlărilor poate să-l permită învățătorului să înlăture situațiile de eșec sau blocaj în creație.

Rolul evaluării formative este de a motiva școlarul în exprimarea plastică, de a urmări pașii în obținerea performanței și de a stabili obiective concrete operaționale de către învățător în vederea dezvoltării imaginației creatoare și a capacității de a analiza și autoanaliza o lucrare.

Evaluarea
continua se
realizeaza pe
secvente mici
pe tot
parcursul
anului scolar

Pentru a înțelege mai bine rolul și funcțiile evaluării în cadrul activității plastice, trebuie să subliniem laturile specifice acestei activități și anume:

- latura teoretică care vizează conținuturile prevăzute de programele școlare prin intermediul cărora preșcolarul și școlarul își însușește unele noțiuni din domeniul artistic-plastic legate de terminologie, de înțelegerea unor efecte cromatice și de posibilitățile de organizare a suprafeței de lucru.
- latura practică propriu-zisă presupune exprimarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic în lucrări pe teme plastice și subiecte diferite.

Evaluarea formativa permite cunoașterea, identificarea punctelor „tari” și a punctelor „slabe” pentru fiecare tema plastica sau tehnica sau tehnica de lucru și adoptarea unor noi strategii în demersul didactic în vederea ameliorării procesului de învățare.

În activitatea plastica, fiind o activitate cu caracter practic, se poate realiza evaluarea după fiecare tema plastica

Evaluarea continua presupune verificarea tuturor elevilor.

Un învățământ modern presupune realizarea unei îmbinări între tipurile de evaluare.

Realizarea funcțiilor esențiale ale evaluării în procesul didactic, oferă datele necesare pentru îmbunătățirea sistematică a demersului didactic.

Caracteristicile evaluării formative:

- o are ca scop să îndrume elevul;
- o ajuta elevul să descopere procedurile și modalitățile care îi permit să progreseze în învățare;
- o ajută învățătorul să aibă informații utile în scopul verificării calității învățării de către elevi;
- o îl așează pe elev în centrul activității de învățare

6.6. Test de autoevaluare 1

1. Enumerați tipurile de evaluare

2. Definiți fiecare tip de evaluare

Răspunsul va fi încadrat în spațiul rezervat în continuare.

1 și 2

3. Cititi afirmatiile urmatoare si apreciati care este adevarata incercuind litera A. Daca nu este adevarata, incercuiti litera B.

- A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul anului.
- A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul semestrului.
- A. B. – Evaluarea formativa se realizeaza la sfarsitul unei unitati de invatare
- A. B. – Evaluarea formativă se realizează pe secvențe mici (teme plastice)
- A. B. – Evaluarea sumativă este o estimare a rezultatelor unei unități de învățare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

6.7. Criterii și itemi de evaluare

Itemul se proiectează în concordanță cu caracteristicile disciplinei, educație plastică

Caracterul practic al activităților de educație plastică, impune învățătorului să pună accent în evaluare pe rezultatul practic al activității.

Caracteristicile desenului infantil, spontaneitatea, imaginația, creativitatea, expresivitatea specifică a formelor obținute sunt criteriile de bază în aprecierea lucrărilor realizate.

Activitatea de creație plastică trebuie privită ca o activitate complementară celorlalte activități de învățare în care se urmărește atât dezvoltarea capacităților intelectuale cât și capacitatea de a aplica cunoștințele însușite.

În scopul emiterii unei judecăți obiective asupra rezultatelor obținute și adoptării unei decizii juste axată pe concluziile desprinse din interpretarea și aprecierea rezultatelor, evaluarea trebuie să aibă la bază criteriile specifice fiecărei discipline de studiu.

Descriptorii de performanță sunt acele criterii unitare, elaborate la nivel național care pot asigura celor interesați, informații relevante despre nivelul de pregătire al elevilor din ciclul primar.

Alături de criteriile unitare numite descriptorii de performanță, în activitatea plastică, învățătorul apreciază performanțele individuale și prin criteriile de evaluare specifice creației plastice. Aceste criterii sunt elaborate de învățător și urmăresc măsurarea obiectivelor operaționale propuse a se realiza în spațiul unei lecții.

Criteriile de evaluare se referă la : realizarea temei plastice și a subiectului, diversitatea și expresivitatea elementelor de limbaj plastic, semnificația culorilor sau a gamei cromatice, organizarea unitară și echilibrată a spațiului plastic, creativitate-originalitate, finalizarea lucrărilor (aprecieri cantitative) etc.

Criteriile de evaluare se propun în funcție de tema plastică și de particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor.

Acestea sunt cuprinse în itemi de evaluare diferiți și ajută la realizarea aceluși dialog prin care se analizează lucrările, într-un cadru emoțional, creat de învățător cu scopul de a sensibiliza și a descifra mesajele lucrărilor.

Itemii de evaluare cuprind criteriile propuse de învățător în scopul unei analize a lucrărilor realizate de elevi.

Itemii de evaluare trebuie să fie elaborați într-o terminologie adecvată artei plastice și în concordanță cu particularitățile de vârstă.

Principalele tipuri de itemi:

- itemi obiectivi – itemi cu alegere dublă, multiplă sau de tip pereche etc.
- itemi semiobiectivi – itemi cu răspuns scurt, de completare și întrebări etc.
- itemi subiectivi – itemi cu răspuns deschis, analiza de imagine etc.

Caracterul practic al educației plastice nu permite utilizarea multor tipuri de itemi în evaluarea elevilor. Rezultatul învățării este de fapt lucrarea realizată care, pentru a fi evaluată, trebuie analizată după criteriile propuse.

La clasele I – IV itemii elaborați se adresează elevilor oral și foarte rar în scris (clasa a IV a)

La clasele I și a II a principalul criteriu de evaluare va fi aspectul cantitativ, Se vor evita reproșurile și aprecierile descurajatoare. Atmosfera lecției va fi de încurajare și cooperare pentru ca elevul să-și pună în valoare potențialul lui imaginativ – creativ.

La clasele a III a și a IV a se trece treptat la aprecierea calitativa în funcție de criteriile propuse de învățătoare și cunoscute de elevi.

Exemple de itemi utilizați în evaluarea elevilor la lecțiile de educație plastică

Câteva exemple de itemi ce se pot utiliza în activitatea de educație plastică:

● Itemi semiobiectivi cu răspuns scurt

Care sunt culorile calde?

Culorile calde

sunt:.....

sau:

Ce se obține din amestecul unei culori cu alb?

Rezultatul combinării dintre o culoare și alb se numește.....

● Itemi obiectivi cu alegere duală (adevărat – fals, da – nu, corect – greșit etc.)

Citește cu atenție afirmațiile următoare. În cazul în care apreciezi ca afirmația este adevărată, încercuiește litera A. În cazul în care apreciezi că afirmația nu este adevărată, încercuiește litera B.

A. B. Nuanțele se obțin din amestecul unei culori cu alb sau negru.

A. B. Nuanțele se obțin din amestecul a două culori semene.

A. B. Compoziția închisă are un singur centru de interes.

A. B. Compoziția deschisă are mai multe centre de interes.

● Itemi obiectivi cu răspuns pereche (solicită din partea elevilor stabilirea unor corespondențe între conținuturile a două coloane)

Înscrieți în spațiul din stânga numerelor de ordine din prima coloană, litera corespunzătoare grupei de culori.

-1. Culori primare

A. albastru, verde, violet

-2. Culori binare

B. roșu, galben, albastru

-3. Culori calde

C. roșu, galben, oranj

-4. Culori reci

D. oranj, verde, violet

● Itemi obiectivi cu alegere multiplă (alegerea unui răspuns din mai multe alternative oferite)

Care din grupele de culori de mai jos este grupa culorilor complementare? (încercuieți litera corespunzătoare variantei corecte)

A. roșu – galben

B. roșu – albastru

C. roșu – verde

- Itemii subiectivi

Analizează această lucrare plastică (lucrare realizată de elevi) după următoarele criterii:

- realizarea temei plastice și a subiectului;
- utilizarea elementelor de limbaj
- semnificația și armonia culorilor;
- tipul de compoziție plastică
- mesajul lucrării etc.

Lucrare realizata de elev

Creativitatea didactica, flexibilitatea, prezenta de spirit, empatia, tactul pedagogic sunt caracteristici ce conturează profilul unui educator de arta care este conștient ca printr-o evaluare obiectiva a realizărilor plastice va dezvolta la elevi gândirea creatoare, precum și capacitatea de evaluare sau de autoevaluare.

6.8. Lucrarea de verificare nr. 3

1. **Elaborati itemi semiobiectivi cu raspuns scurt pentru temele plastice „culori calde”, „culori reci”, la clasa a IV-a.....3 p.**
2. **Elaborati itemi obiectivi cu alegere multipla pentru tema plastica „culori binare” la clasa a IV-a.....2 p.**
3. **Analizati in maxim 100 cuvinte, sub forma de eseu, una din lucrarile plastice de mai jos, dupa urmatoarele criterii:**
 - tema plastica si subiectul.....0,5 p.
 - tipul compozitiei.....0,5 p.
 - schema de organizare compozitionala.....0,5 p.
 - elemente de limbaj plastic utilizate.....0,5 p.
 - expresivitati si semnificatii cromatice.....0,5 p.
 - pata de culoare.....0,5 p.
 - tehnica utilizată.....0,5 p.
 - mesajul compoziției plastice.....0,5 p.

Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL : 10 p.

Precizări privind redactarea:

Itemii elaborati să fie pe intelesul elevilor de clasa a IV - a.

Urmareste informatiile cuprinse in capitolele „Culoarea” si „Compozitia”

Analiza imaginii să fie detaliata si elaborata intr-o terminologie adecvata domeniului plastic.

Redactarea trebuie să aiba coerenta in analiza.

Criterii de evaluare

1. Elaborarea corectă a itemilor de evaluare.....1,5x3=4,5 p.
2. Identificarea temei plastice și a subiectului.....1 p.
3. Precizarea tipului compoziției plastice.....1 p.
4. Explicarea semnificației culorii.....1 p.
5. Desprinderea mesajului artistic.....1 p.
6. Claritatea și corectitudinea exprimării.....1,5 p.

Lucrare realizata de elev

Lucrare realizata de elev

Bibliografie

Cerghit I. (coordonator), „Perfecționarea lecției în școală” E.D.P. București, 1983, p.7-29.

Cerghit I, Radu I.T, Vlasceanu L, „Didactica”, E.D.P., p.7-29

Cristea S, „Dicționar de termeni pedagogici”, E.D.P. București, 1998

Ionescu M, Strategii de predare și învățare Ed. Științifică, București, 1992; p.10-30

Radu I.T. „Evaluarea în procesul didactic”, E.D.P. București, 2000, p.16-22

Stoica A. (coordonator) „Evaluarea în învățământul primar” București, 1998, p.7-25

Stoica A. (coordonator) „Ghid de evaluare pentru învățământul primar” București, 1998, p.16-34

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selective cu accent pe conținuturile cuprinse în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 7

DOCUMENTE CURRICULARE

Cuprins

7.1. Obiectivele unității de învățare.....	75
7.2. Programele școlare	76
7.3. Planificarea calendaristică	76
7.4. Proiectarea unităților de învățare.....	78
7.5. Test de autoevaluare	81
7.6. Proiectul de lecție	82
7.7. Lucrare de verificare – criteriile de evaluare.....	87
Bibliografie.....	87

7.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fi capabili :

- să identifice documentele curriculare ;
- sa realizeze o planificare calendaristica ;
- sa proiecteze o unitate de invatare ;
- sa elaboreze obiective operationale pentru o anumita tema plastica cu un subiect adecvat ;
- să realizeze strategia pentru o secvență didactică ;
- sa elabereze proiectul didactic pentru o lectie de educatie plastica ;

„Complexitatea deosebită a procesului de instrucție și educație presupune o temeinică organizare a lecției. În ansamblul activităților menite să asigure creșterea eficienței procesului de instrucție și educație, pregătirea și proiectarea desfășurării lecției este o condiție necesară” (Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare, MEN/CNC, București, 2000)

7.2. Programele școlare

Programele școlare – instrumente obligatorii în practica didactică

Curriculumul național are ca elemente centrale programele școlare și activitatea de proiectare cu toate componentele ei.

Programele școlare au în atenție ideea de programare a traseului elevului propus la nivel național. Sunt centrate pe obiective și au în vedere rolul reglator al achizițiilor elevilor în plan formativ.

Programele școlare la educație plastică pentru clasele I - IV propun:

- obiective cu un grad ridicat de generalitate și sunt denumite obiective cadru ;
- obiective de referință, specifică rezultatele așteptate ale învățării și urmăresc progresul elevilor la sfârșitul fiecărui an de studiu ;
- activități de învățare propuse ca exemple de modalități de organizare a lecției de educație plastică ;
- conținuturile sau mijloacele prin care se urmărește atingerea obiectivelor cadru și de referință propuse ;

Conceptual, programele școlare actuale pun accent pe o gândire specifică fiecărui obiect de studiu, pe caracterul formativ al învățării prin învățarea centrată pe elev.

La educație plastică programele școlare urmăresc dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materialele și instrumentele specifice, dezvoltarea sensibilității și imaginației creatoare, cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic, formarea unor judecăți de valoare artistică, etc.

7.3. Planificarea calendaristică

Planificarea calendaristică instrument elaborat de învățător ce are la bază programa școlară

Planificarea calendaristică este un document elaborat de învățător în care se urmărește: concordanța dintre obiectivele de referință și conținuturile propuse, structura unităților de învățare, succesiunea logică a temelor plastice și alocarea timpului necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Structura planificării calendaristice:

Unități de învățare (teme plastice)	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. de ore	Săptămâna (data)	Obs.

Planificarea calendaristică anuală trebuie să acopere integral programa școlară.

Unitățile de învățare sunt teme plastice stabilite de învățător, raportate la particularitățile de vârstă, la obiectivele de referință și la conținuturile din programă.

Obiectivele de referință sunt cele prevăzute de programă și se notează cu numerele corespunzătoare programei (1.1. ; 1.2. etc.)

Conținuturile sunt selectate din cele propuse de programă racordate la unitatea de învățare (tema plastică).

Exemplu :

Unitatea de învățare : „Amestecuri fizice dintre culori și nonculori”.

Conținuturi: nuanțe calde, nuanțe reci, tonuri calde, tonuri reci, tonuri închise, tonuri deschise.

Numărul de ore alocate se stabilește de către învățător în funcție de mai mulți factori: experiența învățătorului, nivelul de achiziții ale elevilor, materialele de lucru ale elevilor, materialul demonstrativ, atracția elevilor față de o temă plastică sau o tehnică de lucru etc.

Planificarea calendaristică la educație plastică are valoare orientativă, în ceea ce privește numărul de ore și ordinea conținuturilor.

În elaborarea planificărilor calendaristice este necesară stabilirea succesiunii conținuturilor și corelarea fiecărui conținut cu obiectivele de referință vizate de programele școlare.

Exemple de planificări calendaristice:

Clasa a-II-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptămâna (data)	Obs
 Amestecuri dintre culori și nonculori	2.2 2.3 2.4 Nuanțe de culori calde Nuanțe de culori reci Tonuri calde, Tonuri reci	6	7 -12	
			

Clasa a-III-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptămâna (data)	Obs
 Pata picturala	3.1 Pata picturală obținută prin nuanțare Pata picturală obținută prin fuzionare Pata picturală obținută prin metoda „ton in ton”	5	21-26	

Clasa a-IV-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptămâna (data)	Obs
 Punctul plastic	3.1 3.2 Punctul cu rol de construcție Punctul cu rol decorativ	6	11-16	

7.4. Proiectarea unităților de învățare

Unitatea de învățare – structura didactica deschisa si flexibila

Învățătorul își proiectează unitățile de învățare (temele plastice) pe parcursul unui an școlar într-o succesiune logică cu următoarea structură:

Conținuturi	Ob. de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare

Conținuturile se pot detalia pentru a parcurge o temă plastică în etape de la simplu la complex. Conținuturile sunt tot teme plastice de o întindere mai mică, ce ajută la rezolvarea unei probleme plastice cu un caracter mai general.

Obiectivele de referință se marchează cu numere ce corespund obiectivelor de referință din programa școlară.

Activitățile de învățare pot fi cele din programa școlară, completate, modificate sau înlocuite cu altele în funcție de priceperea elevilor clasei și de creativitatea învățătoarei.

Resursele se referă la: forma de organizare a activității, materialele utilizate, timpul alocat, locul unde se desfășoară activitatea plastică (clasă, atelier, în aer liber muzeu etc.)

Evaluarea se referă la instrumentele de evaluare specifice educației plastice (în general, se evaluează prin probe practice).

La finalul fiecărei unități de învățare se realizează o evaluare sumativă (probă de evaluare) printr-o compoziție plastică cu conținuturi cuprinse în acea unitate.

De asemenea se au în vedere și descriptorii de performanță pentru cele trei calificative: suficient, bine și foarte bine.

În concluzie trebuie precizat că elementul de bază de la care se pornește în realizarea demersului didactic este programa școlară care stabilește obiectivele cadru și de referință. Mijloacele prin care se urmărește atingerea acestora se proiectează de către învățător în funcție de personalitatea lui didactică, de nivelul clasei, de zona geografică (tradiții în arta plastică sau arta populară) etc.

Planificarea unităților de învățare - exemple:

- **Unitatea de învățare: Forma plastică**

Număr de ore – 5

Clasa I

Conținuturi	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Forme spontane	3.1.	Exerciții de obținere a formelor spontane prin tehnici de lucru diferite: fuzionare, monotipie, stropire, dirijarea culorii, etc.	Culori de apa Pensule Coli de hârtie Alte suporturi de lucru, planșe demonstrative,	Proba practică

Probe de evaluare

1. Obțineți forme spontane prin tehnica fuzionării și cu ajutorul lor organizați o compoziție plastică.
2. Obțineți forme spontane prin tehnica suprapunerii culorilor și prelucrați forma spontană obținută

Descriptori de performanță

Suficient	Bine	Foarte Bine
<ul style="list-style-type: none"> • Obține forme spontane cu o gamă redusă de culori, dirijat de învățător 	<ul style="list-style-type: none"> • Obține forme spontane cu o gamă bogată de culori și organizează o compoziție simplă fără ajutorul învățătorului 	<ul style="list-style-type: none"> • Obține forme spontane sugestive și organizează o compoziție plastică, unitară și expresivă

- **Unitatea de învățare: Punctul plastic**

Număr de ore – 4
Casa a-IV-a

Conținuturi	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Punctul cu rol de construcție	3.1.	Exerciții de observare a punctului în natura pe imagini de artă și planșe didactice	Culori de apă Pensule Coli de hârtie	Proba practica
Punctul cu rol decorativ	4.1.	Exerciții de obținere a punctelor de diferite forme mărimi și culori Realizarea unor compoziții figurative și non figurative în care punctul să aibă rol de construcție sau decorativ	Tușuri Carioca Pix	Proba practica

Probe de evaluare

1. Realizați o compoziție plastică cu subiectul „Peisaj” în care punctul plastic să aibă rol de construcție.
2. Realizați o compoziție decorativă în care punctul să aibă rol de ornamentare

Descriptori de performanta

Suficient	Bine	Foarte Bine
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizează punctul cu rol constructiv și decorativ în mod mecanic, fără a obține expresivități plastice 	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizează punctul cu rol constructiv și decorativ într-o gama simpla de culori 	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizează cu ușurință punctul cu rol constructiv și decorativ obținând expresivități și semnificații plastice

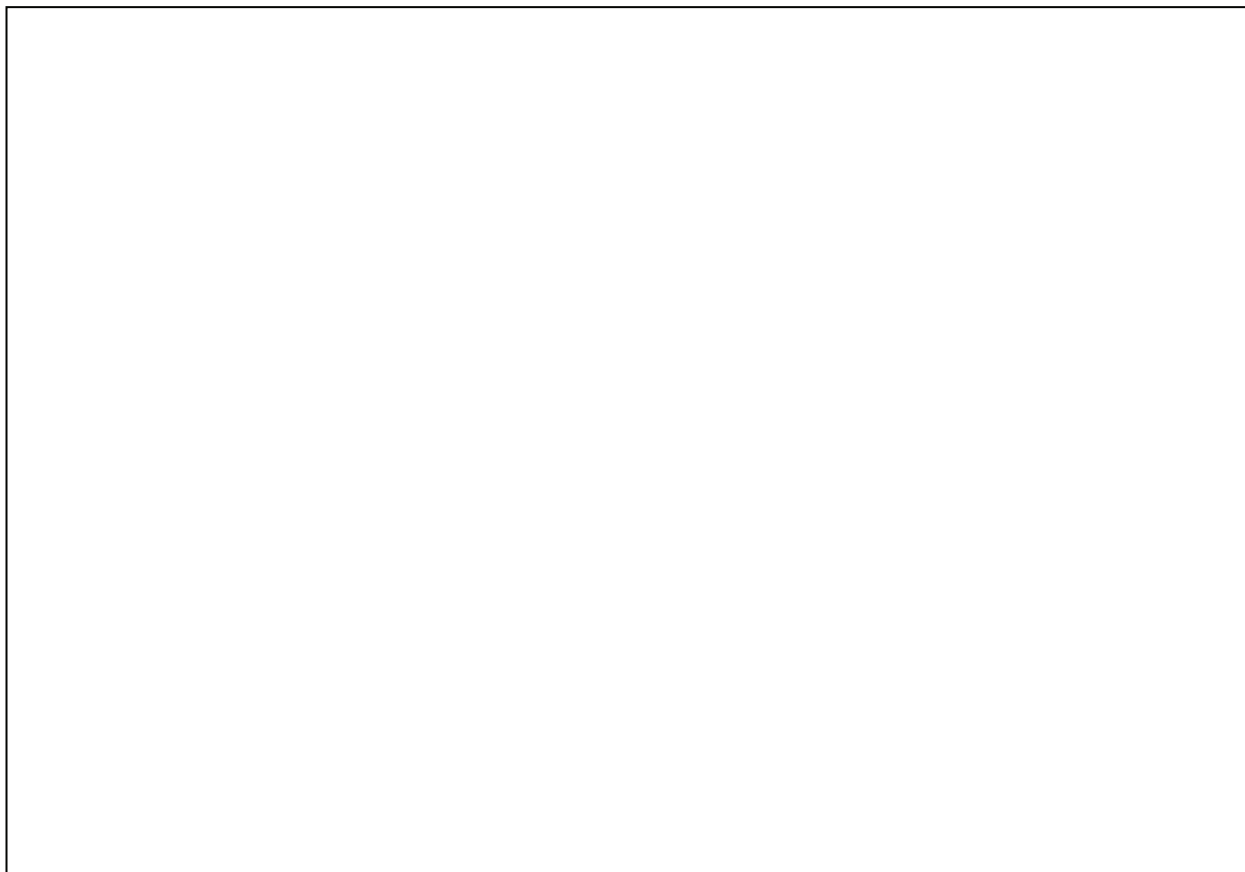
7.5. Test de autoevaluare 1**Realizați proiectarea unității de învățare : Linia ca element de limbaj plastic**

În proiectare veți avea în vedere următoarele :

- Stabilirea temelor plastice corespunzatoare acestei unitati de invatare ;
- Propunerea unor activitati de invatare ;
- Probe de evaluare ;
- Descriptori de performanta.

Răspunsurile vor fi încadrate în cele două spații rezervate în continuare.

1 Pentru realizarea acestui test consultați modelul prezentat în capitolul 6.

7.6. Proiectul de lecție

Varietatea și multitudinea proceselor și acțiunilor cuprinse în activitatea de instruire și educare, fac necesară pregătirea și proiectarea desfășurării lecțiilor de creație plastică.

Prefigurarea cât mai amănunțită a demersului ce urmează să se desfășoare în cadrul lecției de către învățătorii debutanți și sub formă sintetică de către învățătorii cu experiență, presupune stabilirea scopurilor, obiectivelor concrete operaționale, metodelor și mijloacelor adecvate precum și structura secvențială a lecției.

Anticiparea demersului lecției presupune asigurarea succesului și ameliorarea raportului dintre certitudine și aleatoriu.

Structura
proiectului de
lecție

Exemplu:

Obiectul
Tema plastica
Subiectul
Tipul lecției
Scopuri
Obiective operaționale
Metode didactice – Tipuri de interacțiune
Mijloace de învățământ
Bibliografie

OB. OP.	Secvențe didactice și conținut esențializat	Activitatea de predare – învățare (Metode didactice, conținuturi detaliate, evaluare)

Tema plastică este cea propusă în planificarea calendaristică și respectiv în proiectarea unităților de învățare.

Subiectul este pretextul prin care se realizează tema plastică și poate fi propus de învățător sau elevi.

Scopurile se elaborează pe baza obiectivelor cadru, obiectivelor de referință și tipului de lecție. Ele au un caracter mai general, mai cuprinzător și vizează latura informativă, formativă și educativă a demersului didactic.

Obiectivele operaționale au un caracter concret, măsurabil și dirijează îndeaproape „pașii” instruirii. Ele urmăresc performanțele comportamentale în plan cognitiv, afectiv și psihomotor realizate în spațiul unei lecții.

La educație plastică, obiectivele operaționale vizează atât aspectul însușirii teoretice a unor noțiuni, informații (să denumească, să recunoască, să observe, să descrie etc.) indicate de programa școlară, cât și aspectul practic de formare a unor priceperi și deprinderi specifice activității de creație plastică (să utilizeze, să combine, să armonizeze, să obțină, să structureze etc.)

Activitatea de predare-învățare presupune și stabilirea tipurilor de învățare, a tipurilor de interacțiune (expozitiv, dialogat sau bazat pe activitatea practică a elevilor) și a mijloacelor de învățământ ce vor fi utilizate.

Secvențele sunt etapele cuprinse în desfășurarea lecției, sunt alese în funcție de tipul lecției și au rolul de a ordona strategia didactică.

Secvențe didactice:

- Moment organizatoric
- Captarea atenției
- Reactualizarea cunoștințelor anterioare
- Anunțarea temei plastice și a subiectului (la clasele I-II se anunță numai subiectul, iar tema plastică se dă sub formă de sarcină de lucru)
- Dirijarea învățării și stimularea imaginației
- Obținerea performanței (activitatea practică)
- Evaluarea (analiza lucrărilor după criteriile de evaluare).

Anticiparea demersului unei lecții prin proiectul didactic presupune cunoașterea conținuturilor și metodică disciplinei.

Proiectul didactic nu trebuie să constituie un șablon în desfășurarea lecției.

Adaptarea optimă la situații noi prin restructurarea sau recombinația conținuturilor și metodelor, demonstrează capacitatea învățătorului de a opera prompt, adecvat și eficient, adică flexibilitatea și creativitatea didactică.

Optimizarea demersului didactic este o cerință a unui învățământ modern și presupune crearea de condiții adecvate unei situații specifice domeniului plastic prin care să se asigure eficiența și atitudine creatoare.

În spațiul de mai jos se va exemplifica cu un proiect de lectie.

Proiect de lecție

Clasa a-II-a

Obiectul Educație Plastică

Tema plastică: Linia ca element de limbaj plastic

Subiectul: Copac desfrunzit

Tipul: Formare de priceperi și deprinderi

Scopul:

- Formarea priceperilor și deprinderilor de a utiliza elementele limbajului plastic într-o compoziție;
- Dezvoltarea capacității de a analiza o imagine artistică utilizând o terminologie adecvată;
- Educarea voinței, a spiritului de ordine și disciplina;

Obiective operaționale

Pe parcursul și la sfârșitul lecției, elevii vor avea ca obiective:

- O1. – să recunoască diferite tipuri de linii în natură și în imagini de artă;
- O2 – să utilizeze diferite tipuri de linii pentru a reda copacul desfrunzit;
- O3 – să realizeze armonia cromatică cu ajutorul culorilor semnificative pentru acest subiect;
- O4 – să organizeze spațiul dat într-o compoziție plastică, unitară și echilibrată;
- O5 – să evalueze și să autoevalueze lucrările pe baza criteriilor de evaluare;

Metode și procedee: conversația, explicația, exercițiul, demonstrația, etc.

Material didactic: planșe didactice, materiale din natură, albume de artă, etc.

Bibliografie:

Album metodic, Ed. Arta Grafică, 1987;

Constantin P., Să vorbim despre culori, Ed. Ion Cranga, 1986;

Manolecu M., Evaluarea clară, București, 2002

OB. OP.	Secvențe didactice și conținut esențializat	Activitatea de predare – învățare (Metode didactice, conținuturi detaliate, evaluare)
O3	Moment organizatoric	Metode didactice: conversația, explicația Pregătirea celor necesare desfășurării lecției
O1, O3	Captarea atenției	Metode didactice: conversația, explicația Descrierea copacilor în diferite anotimpuri
O1, O3	Reactualizarea cunoștințelor	Metode didactice: conversația, explicația, demonstrația Diferite feluri de linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe frânte; Se demonstrează la tabla aceste tipuri de linii Se recunosc diferite linii în spațiul clasei Evaluare: frontala
O1, O4	Anunțarea temei plastice și a subiectului	Tema plastica: linia ca element de limbaj plastic Subiectul: pom desfrunzit
O1, O4	Dirijarea învățării și stimularea imaginației	Metode didactice: demonstrația, conversația, explicația, descrierea Mulți pictori au folosit în creația lor ca element principal de limbaj linia în diferite poziții, de diferite grosimi și culori pentru a reda forme plastice Rolul liniilor: <ul style="list-style-type: none"> • De construcție (conturează, acoperă suprafețele) • De expresie (sugerează, exprimă) • Decorativ (ornamentează, înfrumusețează) <p>Cu ajutorul diferitelor linii veți reda forma cât mai expresivă a unui copac desfrunzit aflat în una din ipostazele: copac bătut de vânt sau liniștit, tânăr sau bătrân; Veți alege culori semnificative acestui subiect Paralele cu explicația și descrierea se vor face demonstrații la tabla și se vor prezenta planșe demonstrative sau lucrări de artă Evaluare: frontala</p>
	Obținerea performanței	

<p>O2</p> <p>O1, O4, O5</p>	<p>Evaluarea</p> <p>Criterii de evaluare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea temei plastice și a subiectului; - diversitatea și expresivitatea liniilor; - semnificația culorilor; - mesajul lucrării; - finalizarea lucrării <p>Încheierea activității</p>	<p>Metode didactice: exercițiul, demonstrația, explicația</p> <p>În timp ce elevii pictează, învățătorul va îndruma individual fiecare elev, îl va evalua sau îi va demonstra problema neînțeleasă</p> <p>Evaluare: individuala</p> <p>Metode didactice: conversația, explicația, analiza;</p> <p>Se realizează o expoziție cu lucrările elevilor care se vor evalua după criteriile stabilite</p> <p>Itemii de evaluare se vor elabora cu ajutorul criteriilor de evaluare</p> <p>Câteva exemple:</p> <p>Ce temă plastică ați realizat?</p> <p>Denumiți tipurile de linii utilizate în această lucrare</p> <p>Ce semnifică gama de culori utilizată în această lucrare</p> <p>Evaluare: frontala și individuala</p> <p>Scurta apreciere asupra desfășurării lecției și comportamentului elevilor.</p>
-----------------------------	---	--

7.7. Lucrarea de verificare nr. 4

Elaborați un proiect de lecție pentru clasa I cu tema plastică “Punctul plastic” și un subiect adecvat.

Scopuri.....	1 p.
Obiective operationale.....	2 p.
Structura demersului didactic.....	1 p.
Continuturi adecvate varstei.....	2 p.
Criterii de evaluare.....	1 p.
Ilustrarea temei plastice.....	2 p.
Se acorda 1 p. din oficiu.	

TOTAL : 10 p.

Urmăriți modelul de proiect didactic din capitolul 6 (6.6).
 Ilustrațiile din lucrare va pot ajuta în realizarea planșelor anexe.
 Proiectul didactic va fi personalizat prin modul în care se va ilustra.
 Se va detalia fiecare secvență didactică
 Scrieți citet și într-o terminologie adecvată domeniului plastic!

Criterii de evaluare

1. corectitudinea structurii proiectului didactic.....2 p.
2. elaborarea corectă a scopurilor și obiectivelor operaționale.....3 p.
3. adecvarea conținuturilor învățării și a secvențelor demersului didactic la particularitățile de vârstă și la tema plastică.....2 p.
4. stabilirea criteriilor de evaluare.....1 p.
5. ilustrarea proiectului didactic.....1 p.

Bibliografie

- Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare, MEC/CNC, București, 2002
 Barzea C. – Reforma învățământului, București, 1993, p.16-27
 Cerghit I., Radu I.T., Vlasceanu L. – Didactica, EDP, București, 1995, p.12-31
 Ionescu M – Strategii de predare-învățare, Ed. Științifică, București, 1992, p.13-25
 Neacșu I. – „Instruire și învățare” Ed. Științifică, București, 1990, p.27-43

8 Răspunsuri la testele de autoevaluare

Bine ați venit în lumea artei plastice!

Vă puteți considera cunoscător al “gramaticii” elementelor de limbaj plastic dacă răspunsurile au fost următoarele:

1. Unitatea de învățare nr. 1: Elemente de limbaj plastic

Test de autoevaluare 1:

- punctul plastic se poate obține:
 - prin atingerea suprafeței cu diferite instrumente de lucru;
 - prin stropire;
 - prin construcția unor forme geometrice de dimensiuni mici;
 - prin construcția unor forme de dimensiuni mici inspirate din natura (flori, copaci, case etc.);
- rolul punctului plastic:
 - de construcție;
 - de expresie;
 - decorativ
- posibilități de obținere a unor efecte plastice:
 - mărimi diferite;
 - culori calde și reci;
 - culori închise și deschise.

Test de autoevaluare 2 (sugestii):

- linii oblice de diferite grosimi și lungimi;
- linii orizontale de diferite grosimi în partea de jos și linii oblice întrerupte în partea de sus;
- linii orizontale și verticale la distanțe diferite și de grosimi diferite;
- linii ondulate în partea de jos și linii verticale întrerupte în partea de sus;
- linii ondulate de grosimi diferite pe toată suprafața;
- linie în duct continuu.

Test de autoevaluare 3

- forma naturală este forma întâlnită în natură;
- forma plastică este obținută în procesul creației prin diferite procedee și tehnici de lucru;
- forma spontană se obține accidental sau dirijat., prin fuzionare, stropire, monotipie, dirijarea culorii etc.
- forma elaborată se obține în actul creației din imaginație, din memorie sau după model.

2. Unitatea de învățare nr. 2: Culoarea

Test de autoevaluare 1:

- culori binare
Subiecte: - Fructe, Flori de primăvară, Pădurea etc.
- culori calde
Subiecte: - Razele soarelui, Floarea-soarelui, Portret de copil vesel etc.
- culori reci
Subiecte: - Marea, Ploaia, Peisaj de iarna etc.
- culori complementare
Subiecte: - Apus de soare, Flori etc.
- contrast cald- rece
Subiecte: - Baloane colorate, Fructe etc.

Test de autoevaluare 2:

1. A, C
2. B.1 , A.2, D.3, C.4
3. gri neutru
4. scara valorica a culorilor neutre

Test de autoevaluare 3:

- A
1. se taie forme de hârtie (triunghi, pătrat etc.) colorate în roșu, galben, oranj, verde, albastru și se lipesc în spațiul 1 pentru a obține un proiect de vitraliu;
 2. se procedează ca mai sus, dar se utilizează numai culorile roșu, galben, albastru;
 3. se decupează forme geometrice de mărimi diferite în tonuri deschise (care se vor lipi în partea de sus a suprafeței) și închise (care se vor lipi în partea de jos);
 4. se lipesc pe toată suprafața forme neregulate obținute prin ruperea hârtiei colorate în tonuri de albastru, iar deasupra se suprapun forme rotunde de culoare oranj.
- B
- Eseul va urmări schema propusă și va avea un caracter personal prin interpretarea imaginii artistice

3. Unitatea de învățare nr. 3: Compoziția**Test de autoevaluare 1:**

1. compoziția închisă se organizează cu un singur centru de interes, după scheme în formă de pătrat, cerc, triunghi;
 - compoziția deschisă se organizează cu mai multe centre de interes;
2. stilizarea este un procedeu prin care se transforma forma din natura într-o forma plastica simpla, care păstrează caracteristicile inițiale;
3. repetiția, alternanța, simetria, gradația etc.
4. friza- ordonarea motivelor decorative în banda
 - chenar- decorarea printr-o banda organizata pe marginea suprafeței;
 - joc de fond- așezarea elementelor decorative pe toata suprafața de lucru, în rețea.

4. Unitatea de învățare nr. 4: Metode didactice**Test de autoevaluare 1:**

1. exercițiul, exercițiul- joc, demonstrația, explicația, conversația, problematizarea etc.
 2. - prin metoda exercițiului se urmărește: - familiarizarea cu instrumentele și materialele de lucru, combinarea culorilor, obținerea tonurilor și nuanțelor, organizarea unei suprafețe de lucru, prelucrarea formelor spontane
- Tema plastica: Obținerea și prelucrarea formei spontane
- prin metoda demonstrației se urmărește: - integrarea și valorificarea planșelor demonstrative, demonstrarea practică a obținerii unor expresivități, a degradeurilor unei culori, a fuzionării și fluidizării culorii, a aplicării tehnicilor de lucru etc.
- Tema plastică: Tonuri închise și deschise

Test de autoevaluare 2:

Jocul didactic se va descrie urmărind schema propusă

5. Unitatea de învățare nr. 5: Creativitatea la preșcolari

Test de autoevaluare 1:

- 1 - dezvoltarea capacității de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
 - dezvoltarea imaginației reproductivă și a imaginației anticipative;
 - recunoașterea și denumirea culorilor.
- 2 - fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor(începând cu preșcolăritatea) în utilizarea numărului de culori și de forme plastice(fluiditatea presupune bogăția, ușurința și rapiditatea asociațiilor de imagini sau idei , iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cat mai multe forme și culori ale unui obiect)
 - flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontana de a asocia culori și forme la tema prezentata de educatoare, presupune modificarea rapida a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească și alte nuanțe prin combinații de culori sau să redea și alte forme(copaci, flori, obiecte).
 - originalitatea care presupune noutate, imaginație, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preșcolară.
- 3. – imaginație voluntara și involuntara

6. Unitatea de învățare nr. 6: Evaluarea

Test de autoevaluare 1:

1. inițială, cumulativă, continuă;
2. - evaluarea inițială se efectuează la începutul anului școlar, cu scopul de a stabili nivelul de pregătire al elevilor;
 - evaluarea cumulativa sau sumativă se realizează la sfârșitul unor unități de învățare, prin compoziții plastice mai complexe
 - evaluarea continua sau formativa se realizează prin teme plastice cu subiecte diferite;
3. A; B; B; A; A.

Bibliografie generală

- Curriculum Național. Programe școlare MEN/CNC, Ed. Cicero, București 1999
- Descriptori de performanță pentru învățământul primar, SNEE/CNC, București, 2000
- Ghid de evaluare și examinare SNEE, București, 2001
- Ghid metodologic, MEC /CNC, București, 2001
- Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de artă, Ed. Meridiane, București, 1988
- Argintescu A.- Expresivitate, valoare și mesaj plastic, Ed. Meridiane, București, 1973
- Barzea C. – Reforma învățământului, București, 1993
- Cerghit I. – perfecționarea lecției în școală, E.D.P, București, 1995
- Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, București 1995
- Cerghit I. – Metode de învățământ, EDP, București, 1980
- Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, București, 1979
- Cristea M. – Ghid metodic de educație plastică, Ed. Petrion, București, 1990
- Cristea Ioan- Curentele artei moderne, Ed. Alfa, București, 2001
- Demetrescu C. – Culoare, suflet și retină, Ed. Meridiane, București, 1965
- Itten I. – Arta culorii, Biblioteca Academiei romane
- Iucu R. – Instruirea școlară, Ed. Polirom, Iași, 2001
- Golu M. – Culoare și comportament, Craiova 1974
- Ionescu M. – Strategii de predare și învățare, Ed. Științifică, București 1992
- Jinga I. – Învățarea eficientă, Ed. Alidin, București 1999
- Manolescu M. – Evaluare școlară, București 2002
- Miclea M.- Psihologia cognitivă, Iași, Polirom, 1998
- Mihăilescu D. – Limbajul culorilor și formelor, Ed. Științifică, București, 1980
- Neacsu I. – Instruire și învățare – Ed. Științifică, București, 1990
- Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactica, București 1977
- Potolea D. – Structuri, strategii, performanțe în învățământ, Ed. Academiei, București, 1981
- Pleșu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, București 1977
- Preda V. – Abordarea obiective
lor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
- Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, București, 2000
- Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învățământul primar, București 1999
- Șchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., București, 1983
- Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, București 1962
- Vaideanu G. – Cultura estetică în școală, EDP, București 1967
- Vlasceanu M. – Psihologia educației, București 1993
- Zlate M., Popescu Neveanu P., Cretu T. – Psihologie, EDP, București 1997

Dicționare

- Dicționar de artă, Ed. Meridiane, București, 1995
- Dicționar de artă, Ed. Sigma, București 1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv.